

www.humak.fi

Opinnäytetyö

Ympäristökasvatus taidekasvatuksen keinoin Metsähallituksen Beetles LIFE -hankkeessa

Case Koviskuoriaiset

Simo Kuusterä

Nuorisotyön ja kansalaistoiminnan koulutusohjelma
(210 op)

4/2020

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Nuorisotyön ja kansalaistoiminnan koulutusohjelma

Tekijät: Simo Kuusterä

Opinnäytetyön nimi: Ympäristökasvatus taidekasvatuksen keinoin Metsähallituksen Beetles LIFE - Hankkeessa. Case Koviskuuoraiset

Sivumäärä: 47 ja 9 liitesivua

Työn ohjaaja: Antti Peltari

Työn tilaaja: Vekarateatteri

Opinnäytetyön tavoitteena oli arvioida miten ympäristökasvatus onnistui nuorten teatteriesitys Koviskuuoraiset kautta. Tämän lisäksi opinnäytetyössä pohditaan miten esitys onnistui itsenäisenä taiteellisenä teoksena, minkälaisia seikkoja teatterintekijöiden kannattaa huomioida ympäristöteemaisia teatteriesityksiä tehdessään ja millä tavoin Koviskuuoraiset -esityskokonaisuutta voisi kehittää eteenpäin.

Teoreettinen viitekehys rakentui ympäristökasvatuksesta ja taidekasvatuksesta. Lisäksi Koviskuuoraiset -esityksen sisällön tuottamiseen käytettiin osallistavaa devising-menetelmää. Laadullisena aineistonkeruumenetelmänä käytin puolistrukturoituja haastatteluja ja määrällisenä menetelmänä monivalintakyselyä. Kysely teetettiin Keravan Sompion Koulun seitsemännelle luokalle ja haastattelut Sompion koulun opettajalle, Koviskuuoraiset -esityksen näyttelijälle, Kivisen taivaan alla-esityksen näyttelijälle ja Projektin vetäjälle, Oletko valmis ilmaston muutokseen -esityksen ohjaajalle ja Vaara-kollektiivin kuuluvalle teatterintekijälle ja ympäristökasvattajalle. Sompion koulun oppilailta ja opettajalta tiedusteltiin katsomiskokemuksesta ja tuntemuksia ja mielipiteitä Koviskuuoraiset -esityksen sisällöstä. Muissa haastatteluissa tiedusteltiin esimerkiksi henkilöiden kokemuksista ja taustoista, esitysten harjoitusprosesseista ja sisällöistä ja tavoitteista ja kerättyä aineistoa vertailtiin Koviskuuoraiset -projektin vastaaviin benchmarking -menetelmän tapaan.

Koviskuuoraiset -esitys koettiin hieman liian pitkäksi ja puhepainoitteiseksi. Myös ympäristötietoa oli hieman liian laajalti. Selkeät hahmot ja huumori koettiin hyväksi vastapainoksi informaatiolle. Ympäristökasvatuksellista esityksessä on yleisön kannalta tärkeää huomioida kohderyhmän ikä tarkasti toiminnassa, ympäristötiedon sopiva tiiviys, ympäristöaiheiden katsojien lähelle tuominen, huumori, viihde ja esityksellisyys vastapainona informaatiolle, osallistaminen. Työryhmän kannalta tulee huomioida ympäristökasvatuksellinen tietopohja, aiheiden ja tiedon avaaminen työryhmälle, yhteisöllisyys ja työryhmän oma esimerkillinen toiminta ympäristöasioissa.

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Degree Programme in Civic Activities and Youth Work, Bachelor's Degree

---

Author: Simo Kuusterä

Title: Environmental education by means of art education in the Beetles LIFE -project of Metsähallitus.
Case Koviskuuriaiset

Number of Pages: 47 and 9 attachment pages

Supervisor: Senior lecturer Antti Pelttari

Subscriber: Vekarateatteri

The objective of the thesis was to evaluate how successfully the environmental education elements worked in the youth theatre performance Koviskuuriaiset. In addition the thesis considers how successful the aforementioned performance was as an independent work of art, what kind of aspects should be taken into consideration by theatre makers when making environmentally themed theatre performances and how to develop Koviskuuriaiset -project further.

The theoretical framework of the thesis was based on environmental education and art education. In addition communal devising theatre methods were used to produce content for the performance. As a qualitative data collection method, I used semi-structured interviews and as a quantitative method I used multiple-choice survey. The survey was commissioned for Sompio elementary school's seventh grade in Kerava and the interviews were done with the seventh grade's teacher, an actor of Koviskuuriaiset, an actor and the project leader of Kivisen taivaan alla -play, The director of Oletko valmis ilmastonmuutokseen? -play and with a theatre maker and environmental educator of Vaara collective. The students and the teacher of Sompio school were asked about the viewing experiences and about the feelings and opinions that arose from the content of Koviskuuriaiset performance. Other interviewees were inquired about, for example, about their group's backgrounds and performance experiences, rehearsal processes and their contents and goals. The collected data was compared to the Koviskuuriaiset performance's corresponding practices in the way similar to benchmarking.

Koviskuuriaiset performance was considered a little bit too long and containing too much speaking for the young audience. Environmental information was also a little too extensive. Distinct characters and humour were considered as a good counterbalance to information. It is important for the makers of environmental theatre to take closely into account the age of the target group, appropriate compactness of the environmental information, to bring the environmental topics close to audience, humor, entertainment and the means of theatre as a counterbalance to information and audience's participation. Considering the theatre group working on a project, one should take into account to collect appropriate knowledge base about environmental education, open up the topics of the performance and environmental information to the group, the sense of community within the group and group's own exemplary activities in environmental friendly matters.

Keywords: write 3-7 english keywords here

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	6
2	YHTEISTYÖKUMPPANIT.....	8
2.1	Vekarateatteri	8
2.2	Metsähallituksen Beetles LIFE -hanke	9
3	MENETELMÄT.....	10
3.1	Ympäristökasvatus	10
3.1.1	Ympäristökasvatuksen määrittelyä	10
3.1.2	Luonnosta hyvinvointia	12
3.2	Devising-menetelmä.....	13
3.3	Taidekasvatus	14
3.3.1	Taidekasvatuksen määrittelyä	14
3.3.2	Taiteellisen toiminnan hyötyjä nuorille	15
4	CASE KOVISKUORIAISET	17
4.1	Lähtökohta.....	17
4.2	Projektin kulku	18
5	KEHITTÄMISTYÖN MENETELMÄT	22
5.1	Haastattelu.....	22
5.2	Kysely	23
6	TIEDONKERUUN KOHTEET.....	24
6.1	Kivisen taivaan alla -näytelmä	24
6.2	Oletko valmis ilmastonmuutokseen? -esitys.....	24
6.3	Vaara-kollektiivi	25
7	TULOKSET	25
7.1	Sompion koulun opettajan haastattelu	25
7.2	Sompion koulun oppilaiden kysely	26
7.3	Esiintyjien haastattelut.....	28
7.4	Oletko valmis ilmastonmuutokseen?	33
7.5	Kivisen taivaan alla -esityksen ohjaaja.....	35
7.6	Vaara-kollektiivi	37

7.7	Yhteenveto ja johtopäätökset	40
7.8	Mitä asioita tulee huomioida ympäristökasvatuksellisessa esitysprojektissa	42
7.8.1	Mitä tulee huomioida yleisön kannalta	42
7.8.2	Mitä tulee huomioida työryhmän kannalta.....	44
8	KEHITYSEHDOTUS.....	45
8.1	Esitys.....	45
8.2	Opetusmateriaali	45
9	POHDINTA.....	46
	LÄHTEET	47
	LIITTEET	50

1 JOHDANTO

Suomessa on vähintään 48 000 lajia, joista 47 prosenttia tunnetaan niin hyvin, että niiden uhanalaisuutta pystyttiin arvioimaan. Uhanalaisiksi arvioitiin näistä lajeista 11,9 prosenttia. Vuonna 2010 tehtyyn arviointiin verrattuna, uhanalaisten lajien osuus on kasvanut vuonna 2010 tehtyyn arviointiin verrattuna, jolloin arvioiduista lajeista uhanalaisia oli 10,5 prosenttia. Tämä kehityssuunta osoittaa, ettei Suomen lajiston uhanalaistumiskehitystä ei ole onnistuttu pysäyttämään. Uhanalaisista lajeista suurin osa elää ensisijaisesti metsissä, sekä perinneympäristöissä ja muissa ihmisen muuttamissa ympäristöissä. Kaiken kaikkiaan eniten lajeja elää Metsissä ja perinneympäristöissä, mikä omalta osaltaan selittää uhanalaisten lajien suurta määrää. Lajien uhanalaistumiseen on vaikuttanut merkittävimmin metsäelinympäristöjen muutokset, joista yleisimpiä ovat Vanhojen metsien, kookkaiden puiden ja lahopuun väheneminen ja metsien uudistamis- ja hoitotoimet. Toiseksi yleisin lajien uhanalaistumiseen vaikuttanut syy on avoimien elinympäristöjen umpeenkasvu. (Punainen kirja 2019.)

Luonnon köyhtymisen yhdistää mielessään helposti esimerkiksi sademetsiin, tai valtameriin. Kuitenkin myös täällä Suomessa ihminen aiheuttaa toimillaan valtavasti tuhoa elinympäristöille ja ahdinkoa lajeille. Hädässä olevia lajeja miettiessä ei välttämättä tule ensiksi mieleen pienet ystävämme hyönteiset. Moni näistä uhanalaisista hyönteislajeista on nimittäin suurelle yleisölle tuntemattomia. Niiden haasteena on pieni koko ja heikko havaittavuus.

Metsähallituksen Beetles LIFE -hankkeen tavoitteena on suojella Suomessa kahdeksaa uhanalaista kovakuoriaista ja näiden elinympäristöjä. Kovakuoriaisten metsäelinympäristöjen hoidon kautta autetaan myös satoja muita metsän lajeja ja turvataan koko luonnon monimuotoisuutta. (Metsähallitus 2020).

Suunnittelin ja toteutin yhteisöpedagogin kehittävässä harjoittelussa, yhdessä Vekarateatterin nuorista kootun työryhmän kanssa, Koviskuriaiset -nimisen esitysprojektin, joka perustuu Beetles LIFE -hankkeeseen. Toimin projektin vetäjänä, ohjaajana ja käsikirjoittajana, sekä myös yhtenä sen näyttelijänä. Esityksen sisältö suunniteltiin yhdessä työryhmän kanssa devising-menetelmän tapoja hyödyntäen. Tavoitteena oli saada aikaan esitys, joka antaa tietoa selkeästi Beetles LIFE -hankkeen tavoitteista, mutta toimisi samalla myös selvästi itsenäisenä näytelmäteoksena.

Opinnäytetyöni tilaaja oli Vekarateatteri, mutta toisena tilaajana oli voinut hyvin olla Metsähallituksen Beetles LIFE -hanke, sillä esitysprojektimme sanoma liittyi myös hyvin vahvasti sen tavoitteisiin.

Esityksen oli tarkoitus kiertää useilla Keravan lähialueen kouluilla, mutta tautitilanteen vuoksi ehdimme esiintyä vain yhdellä koululla ennen kuin vierailuja alettiin lakkauttamaan. Harjoituskausi oli myös itsessään täynnä erilaisia varsinaiseen teatteritoimintaan liittymättömiä haasteita: Aluksi yksi nuorista joutui jättäytymään pois projektista kohtalaisen myöhäisessä vaiheessa, emmekä kerenneet saamaan toista esiintyjää hänen tilalleen, joten minä otin roolin itselleni. Muutama päivä ennen ensi-iltaa toisella näyttelijälle oli jalkaleikkaus, jonka vuoksi hän joutui käyttämään kyynärsauvoja esityksissä. Sitten yksi näyttelijöistä sairastui ja hänet määrättiin leikkaukseen, jonka päivämäärä sijoittui keskelle esityskauttamme. Tämän vuoksi me päätimme siirtää loppuesityskautta eteenpäin, mutta sitten tautitilanne paheni siihen pisteeseen, että esityskausi piti keskeyttää kokonaan. Kerkesimme kuitenkin pitämään kolme esitystä, joista kaksi oli Vekarateatterilla ja yksi Sompion koululla.

Opinnäytetyössäni arvioin miten hyvin ympäristökasvatus toimi Koviskuoariaiset -esityksen kontekstissa ja miten esitys onnistui taiteellisena teoksena. Lisäksi vertailen projektiamme muihin ympäristöteemaisiin esityksiin, tarkastelen millä tavalla ympäristöteemoja on toteutettu muissa teatteriproduktioissa ja pohdin mitä asioita pitää huomioida ympäristöteemaisia teatteriesityksiä tehdessä ja miten Koviskuoariaiset -esityskokonaisuutta voisi kehittää eteenpäin.

Tietoa keräsin kyselyn ja haastatteluiden avulla: Sompion koululla esitystämme oli katsomassa seitsemäsluokkalaisten ryhmä, sekä heidän opettajansa. Tiedustelin kyselyllä oppilailta heidän mielipiteitään katsomiskokemuksesta ja esityksen sisällöstä. Opettajaa haastattelin aiheesta avoimemmin ja laajemmin.

Haastattelin Koviskuoariaiset -esityksemme näyttelijää, sekä toisen ympäristöteemaisen ja luonnonsuojelullisen esityksen näyttelijää ja vertailin heidän kokemuksiaan ja näkemyksiään projekteista esiintyjän asemasta käsin. Haastattelin myös kahden ympäristöteemaisen esityksen ohjaajaa laajemmin esitysprojekteista, sekä ympäristön suojelullista taidekollektiivia vielä laajemmin heidän koko toiminnastaan ja vertailin näitä Koviskuoariaiset -projektiin. Käytin haastattelua näissä tapauksissa benchmar-

kingin tapaan vertailemaan muiden projekteja omamme. Benchmarkingissa omaa toimintaa verrataan jonkun toisen, yleensä menestyvän, organisaation toimintaan. Vertailun kohteesta pyritään löytämään syitä menestykselle ja ottamaan niistä itselle käyttöön hyväksi havaittuja toimia. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2015, 186.)

Vekarateatterin on myös hyvä saada laajempaa näkyvyyttä Uudenmaan alueella, jotta useampi potentiaalinen yhteistyökumppani ja harrastustoiminnan kohderyhmään kuuluva nuori kiinnostuisi sen toiminnasta. Metsähallituksen Beetles LIFE -hankeelle todennäköisesti on aina tarpeen saada uudenlaisia mielenkiintoisia keinoja levittää ihmisten keskuuteen sanomaa hankkeesta, sen tavoitteista ja vaikutuksesta luonnon hyvinvointiin. Nuorten kanssa tehtävän ja nuorille suunnatun teatteriesitysprojektin yhdistäminen, näin suoraan luonnonsuojeluhankkeeseen on mielestäni mielenkiintoinen ja raikas tapa lähestyä hankkeen tärkeää sanomaa. Nykynuoria kiinnostaa yleisesti luonnontila, minkä takia kouluihin vietävä ympäristökasvatuksen ja esittävän taiteen yhdistelmä voi puhutella monia nuoria. Kiertävällä esityksellä oli myös tarkoitus osoittaa katsojille, että paikallisellakin teatterilla, sekä taiteella ylipäättänsä on selkeä paikkansa nykypäivän tärkeiden aiheiden, kuten luonnon monimuotoisuuden turvaamisen, viestittäjänä ja houkutella tämän kautta yhä useampia osallistumaan pitkän historian omistavan Vekarateatterin toimintaan, sekä levittämään myös tietoa tästä toiminnasta.

2 YHTEISTYÖKUMPPANIT

2.1 Vekarateatteri

Vekarateatteri on Keravalla toimiva opetusteatteri, joka tarjoaa tavoitteellista harrastustoimintaa kaikenikäisille kuusivuotiaista ylöspäin. Ilmaisuopetusta teatteri tarjoaa kouluikäisille lapsille ja nuorille ja sen lisäksi toimintaan kuuluu Keravan nuorisoteatteriryhmä yli 16-vuotiaille, aikuisryhmä, sekä improvisaatio ryhmä ”Ikivekarat” senioreille. Kouluikäisten opetustasot menevät yhtenäisesti koululuokkien kanssa ja jokaiselle vuodelle on laadittu omat taiteelliset tavoitteensa. Vuonna 1990 perustettu teatteri on ollut Suomessa ilmaisukoulutoiminnan uranuurtajia. Vekarateatteri toimi vuodesta 1996 aina vuoteen 2018 saakka talkoovoimin pystyyn saadussa Keravan teatteritalossa, jonka jälkeen toiminta siirtyi hetkeksi Keravan kartanon tiloihin, ennen kuin se asettui nykyiseen osoitteeseensa kulttuurikeskus Hyypärään. Historiaan on

mahtunut lukuisia näytelmiä, kansainvälistä ystävyys- ja yhteistyötoimintaa liettualaisen lapsi- ja nuorisoteatteri Vilkolakisin kanssa, vierailut Seinäjoen harrastajateatteri-päivillä ja Ateneumin Kalevalaisessa tapahtumassa, joka järjestettiin yhteistyössä Kansallisteatterin kanssa, taikuriopetusryhmiä, mimiikka- ja nukketeatterikursseja. Vuonna 2000 Vekarateatteri rekisteröityi omaksi yhdistyksekseen ja aloitti näin samalla täysin itsenäisen matkansa. (Vekarateatteri 2019.) Olen myös itse ollut mukana Vekarateatterin toiminnassa 1990-luvun loppupuolelta 2000-luvun alkupuolelle ja sen lisäksi suoritin Kokemuksellisen taide- ja kulttuurikasvatuksen kurssin harjoittelussa siellä. Tämän yhteisen historian kautta koin osuvaksi suorittaa myös kehittävän harjoittelun osuuden Vekarateatterilla.

2.2 Metsähallituksen Beetles LIFE -hanke

Beetles LIFE on Metsähallituksen hanke, jonka tavoitteena on suojella kahdeksaa erittäin uhanalaista kovakuoriaislajia ja ennen kaikkea näiden elinympäristöjä. Kohdelajien elinympäristöjen suojelu ja hoito auttaa samalla satoja muitakin eliötä ja turvaa luonnon monimuotoisuutta. Hyönteiset ovat korvaamaton osa ekosysteemimme toimintaa ja ravintoketjua. Miltei puolet lajikirjostamme onkin hyönteisiä. Kohdelajit toimivat hyvin luonnonsuojelun mittareina alueella, sekä kertovat metsäluonnon tilasta. EU:n luontodirektiivin mukaan näiden lajien esiintymispaikoille on perustettava erityinen suojelualue, ja ne ovat myös tiukasti suojeltuja sen ulkopuolellakin, eikä niiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja saa heikentää, tai hävittää (Euroopan unionin luontodirektiivi 43/92). Metsähallitus auttaa kyseisiä lajeja turvaamalla haapojen säilymistä elinympäristöinä, polttamalla lahoppua, mikä on elintärkeää monelle lajeista ja palauttamalla korpia takaisin lähemmäksi luonnontilaa. Beetles LIFE -hanke levittää tietoa näistä upeista hyönteisistä taiteen, leikin, kasvatuksen ja median voimin. (Metsähallitus 2020.)

3 MENETELMÄT

3.1 Ympäristökasvatus

3.1.1 Ympäristökasvatuksen määrittelyä

Ympäristökasvatusta on hankala määritellä tarkasti, sillä moni eri taho vaikuttaa sisällyttävän siihen eri asioita. yhden määritelmän mukaan ympäristökasvatus on kasvatuksellista toimintaa, joka tukee elinikäistä oppimisprosessia ja pyrkii muuttamaan yksilöiden arvot, tiedot, taidot ja toimintatavat kestävän kehityksen mukaisiksi. Suomenkielisinä käsitteinä ympäristökasvatus ja kestävän kehityksen kasvatus ovat rinnakkaiset. Vaikka niiden tavoitteet ovatkin samanlaisia, niin asioiden painotuksissa voi olla eroavaisuuksia: Ympäristökasvatuksessa painotetaan kestävän kehityksen ekologista ulottuvuutta, kun taas kestävän kehityksen kasvatukseen kuuluu selkeämmin kaikki kestävän kehityksen osa-alueet, eli ekologinen, kulttuurinen, sosiaalinen ja taloudellinen. Toiminnan päämääränä kummallakin on kuitenkin kestävän kehityksen edistäminen. (Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskus Oy 2008, 7.)

Kestävä kehitys on maailmanlaajuisesti, alueellisesti ja paikallisesti tapahtuvaa jatkuvaa ja ohjattua yhteiskunnallista muutosta, jonka päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet. Tämä tarkoittaa myös, että ympäristö, ihminen ja talous otetaan tasavertaisesti huomioon päätöksenteossa ja toiminnassa. (Ympäristöministeriö 2013.)

Ekologinen kestävyys tarkoittaa biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemiemme toimintakunnon säilyttämistä, sekä ihmiskunnan taloudellisen ja aineellisen toiminnan sopeuttamista luonnon kestokykyyn. Ekologiseen kestävyyteen kuuluvan varavaiisuusperiaatteen mukaan tieteellisen näytön puuttumisella ei voida perustella ympäristön tilaa heikentävien toimien lykkäämistä. Toimintaa ryhtymistä ennen arvioidaan siihen liittyvät mahdolliset riskit, haitat ja kustannukset. Haittojen ennalta ehkäiseminen ja haittojen pysäyttäminen niiden synty lähteille ovat myös ekologisen kestävyuden olennaisia periaatteita. Tärkeää on myös se, että kun joku aiheuttaa ympäristölle haittoja, niin häneltä pyritään mahdollisuuksien mukaan myös perimään haitoista aiheutuneet kustannukset. (Kestäväkehitys.fi).

YK:n ympäristökonferenssissa Tbilisissä vuonna 1977 hyväksytyt ympäristökasvatuksen tavoitteet:

1. Kasvattaa selvään tietoisuuteen ja huoleen taloudellisten, sosiaalisten, poliittisten ja ekologisten tekijöiden riippuvuudesta toisistaan kaupunki- ja maalaisympäristössä.
2. Mahdollistaa jokaiselle ihmiselle sellaisten tietojen, arvojen, asenteiden, sitoutumisen ja taitojen saaminen, joita tarvitaan ympäristön suoje-
luun ja parantamiseen.
3. Luoda yksilöille, ryhmille ja koko yhteiskunnalle uusia ympäristöön liit-
tyviä toimintamalleja. (Suomennos: Wolff, 2004)

Ympäristökasvatus voidaan nähdä myös tapana välittää nykyaikaisen luonnonsuoje-
lun neljää perusarvoa, jotka ovat luonnon oma arvo, luonnon hyötyarvo, luontokoke-
musten, yhteenkuuluvuuden ja oppimisen lähteenä ja luonnon ekologinen arvo: Luon-
nolla ja kaikilla sen elämän muodoilla on oikeus elää, eikä ihmisellä ole oikeutta hävit-
tää näitä elämänmuotoja. Luonnon itseisarvo perustuu elämänarvostukseen. Luon-
nosta on ihmiselle myös hyötyarvoa, sillä saamme sieltä esimerkiksi vettä, ruokaa,
puhdasta ilmaa ja raaka-aineita. Luonnonsuojelu on siis myös ihmiselämän arvosta-
mista. Ihminen on aina ollut tiiviissä vuorovaikutuksessa luonnon kanssa ja tämä yh-
teys on vaikuttanut meihin paljon. Kaipaamme luontoon ja luontokokemukset ovat
meille tärkeitä. Luonto on opettanut aina meitä. Luonnon ekologinen arvo liittyy
ekosysteemeihin. Se käsittelee esimerkiksi lajien monimuotoisuutta ja lajien välisiä
vuorovaikutussuhteita. Ekologisen arvon avulla luontoa pystytään hyödyntämään
tuotteina ja ekosysteemipalveluina. Ekosysteemien lisäksi siihen kuuluu myös ihmisen
muokkaamat alueet, eli kulttuurimaisemat. (Rohde 2019, 28-29.)

Luonnonsuojelun lisäksi ympäristökasvatuksen avulla voidaan edistää esimerkiksi
maahanmuuttajien kotoutumista, koulujen ulkona tapahtuvaa opetusta, kansanter-
veyttä, matkailualaa, kansallisen vuoropuhelun kehitystä ja demokratian kehitystä
(Rohde 2019, 33).

3.1.2 Luonnosta hyvinvointia

Suora luontokokemus on olennainen osa ympäristökasvatusta. Se tarjoaa ainutlaatuisia mahdollisuuksia oppimisen ja osaamisen edistämiseksi. Suoran luontokokemuksen kautta yksilö voi kokea luonnon suoraan kehossaan ja mielessään oman uteliaisuutensa ja mielensä ohjaamana. Luontokokemuksen vahvuus on yksilön aistikokemuksen, kehon reaktioiden, tunteiden ja ajatusten yhdistelmässä. (Edlev 2019, 98, 100.)

Luonnossa liikkuminen terävöittää aisteja ja lisää tarkkaavaisuutta. Mutta vaikka luonto saa meidät valppaiksi, se myös lisää levollisuuttamme. Erityisesti kasvavan lapsen aistit kehittyvät luonnossa. Luonnossa liikkuesssa katsetta joutuu säätämään eri etäisyyksille jatkuvasti, luonnon ääniä kuunnellessa kuulo kehittyy tunnistamaan ääniä laajemmin, kuin digitaalisesti kuunnellessa, tasapaino kehittyy epätasaisessa maastossa kulkiessa ja myöskin tunto- ja hajuaisti saavat impulsseja monipuolisesti. Myös arjen ympäristöt, kuten puut, puistot ja puutarhat parantavat elämän laatua. Esimerkiksi puutarhakasvien hoitaminen tuo mielenrauhaa ja puutarhan huomiota kiinnittävät piirteet ihastuttavat ja pitävät yllä mielenkiintoa ja tarkkaavaisuutta. (Sitra 2013, 11-12.) Rakennetut puistot eivät kuitenkaan korvaa luonnonvaraisia metsiä. Luonnon monimuotoisuudelle ja virkistyskäytön kannalta hallitulla tavalla luonnontilassa olevat metsät ovat parempia, kuin, talousmetsät, tai rakennetut puistot. Tehometsätalous ei myöskään metsien voimakkaan käsittelyn vuoksi, sovi virkistysalueille, sillä se tekee metsistä virkistysliikkuville vähäarvoisia. (Räsänen & Savola 2011.)

Luonto edistää liikkumista, eikä fyysinen suoritus ei tunnu ulkona yhtä raskaalta kuin sisällä. Myös itsenäisesti valittu kävelyvauhti on ulkona reippaampi. Kävelylle tulee myös lähdettyä helpommin, jos asuinympäristössä on vihreää ja puistoja. Lapsilla on todettu, että luonnossa liikkuminen vapaan leikin aikana kehittää fyysistä kuntoa tehokkaammin kuin muu liikunta.

Luonnossa liikkuesssa alenevat syke, kohonnut verenpaine ja lihasten jännittyneisyys, veressä nousee valkosolujen määrä ja vastaavasti stressihormoni kortisolin määrä vähenee. Suuria hyötyjä havaitaan jo vain 20 minuutin luonnossa olon jälkeen, kuten esimerkiksi juuri aiemmin mainitun kohonneen verenpaineen laskua. Täydet vaikutukset luonnosta saadaan noin kahdessa tunnissa ja ne kestävät vielä useita päiviä luonnossa liikkumisen jälkeen. Kävely luonnossa laukaisee lisäksi stressiä ja auttaa kaikkine yksityiskohtineen viemään mielen pois ikävistä ajatuskehistä, jolloin on

enemmän läsnä ja levottomuus ja kielteiset tunteen vähenevät. Luonnossa liikkumisen jälkeen koetaan itsensä myös terveemmäksi. Luontokokemukset lisäävät myös avuliaisuutta, suvaitsevaisuutta muita kohtaan ja tyytyväisyyttä. (Sitra 2013, 3-4,7.)

3.2 Devising-menetelmä

Valitsin esitystyöryhmänne työskentelyn menetelmäksi devisingin sen yhteisöllisen ja osallistavan otteen vuoksi, jonka koin sopivan yhteisöpedagogin toimenkuvan luonteeseen, sekä myös hyväksi tavaksi osallistaa nuoria rakentamaan luonnonsuojeluun liittyvää kokonaisuutta esittävän taiteen keinoin. Yhteisöpedagogilla on usein yhteisöllisyys tavoitteena ryhmänohjauksessa, jonka lisäksi osallistava työote kuuluu vahvasti työnkuvaan (Kuivakangas 2012, 128-129).

Devising tulee sanana englanninkielisistä termeistä devising theatre, tai devised theatre. Devising-menetelmä on osa soveltavan teatterin laajempaa kokonaisuutta. Soveltavan teatterin määrittäminen taas tarkasti on haasteellista: Yleensä keskeistä on käyttää teatteritaiteen menetelmiä ja muotoja, jotka poikkeavat perinteisestä tavasta tehdä teatteria, jossa on valmis näytelmäteksti, jonka puitteissa ohjaaja ohjaa näyttelijöitään. Jonkin asian, tai ilmiön tutkiminen teatterin kielen ja työtapojen keinoilla on tärkeässä osassa. Soveltavan teatterin ja draaman työtavoilla pyritään myös vastaamaan erilaisiin tarpeisiin, joita on ilmentynyt joissain ryhmissä, tai yhteisöissä. (Kortemaa 2013.)

Myös devising-menetelmän määrittäminen on hankalaa, koska sillä on tapana muuntua jatkuvasti tekijöidensä mukaan (Kortemaa 2013; Govan, Nicholson & Normington 2007, 4). Työtavassa ei ole valmista käsikirjoitusta ja se on muodoltaan ryhmä- ja prosessikeskeistä. Esitys alkaa muotoutua tavallaan tyhjistä. (Näyttelijäliitto 2018.) Jonkun muun kirjoittaman, tai tulkitseman tekstin sijasta esitys siis muodostuu itse työryhmän harjoitusprosessista (Oddey 1994, 1). Deirdre Heddonin ja Jane Millingin (2016) Mukaan Devising -menetelmää voi käyttää myös yksittäinen henkilö ilman työryhmää, eikä devising-projektin tarvitse välttämättä edes johtaa esitykseen, vaan joillekin riittää menetelmällä saavutetut löydöt.

Monesti kokonaisuutta vetää ohjaaja, jonka tehtävänä on asettaa työskentelylle raamit ja valita työskentelytavat ja työjärjestyksen (Kortemaa 2013). Ohjaaja suuntaa vähitellen kehittyvää tarinaa, palasia ja kohtauksia kohti yhtenäistä tarinaa (Näyttelijäliitto 2018).

Materiaalia esitykseen voidaan luoda improvisoimalla, käsikirjoittamalla, tekemällä koreografioita, tai suunnittelemalla kohtauksia. Materiaalia tuotetaan ja muokataan jatkuvasti. (Kortemaa 2013.) Devising -projekti voi saada alkunsa mistä vaan. Lähtökohdan määrittelee tarkemmin työryhmä, joka asettaa työskentelylle alustavan raamin, tai rungon, jonka puitteissa tehdään kokeiluja ja tutkimuksia eri ideoiden, kuvien, konseptien, teemojen, tai ärsykkeiden kanssa. (Oddey 1994, 1.) Lähtökohtana voi siis olla esimerkiksi joukkio ajatuksia, materiaalia, kysymyksiä ja väitteitä. Lisäksi projektin aloitukseen kuuluu monesti myös ehdotus, minkälaisilla harjoituksilla työskentely aloitetaan. Työryhmä analysoi lähtömateriaalia ja tutkii sitä toiminnallisilla teatteriharjoituksilla. Tästä prosessista muodostuu esityksen varsinainen käsikirjoitus. (Kortemaa 2013.)

Devising-menetelmän muuttuvan luonteen hengessä, myöskään Koviskutoriaiset -näytelmänne harjoitteluprosessi ei vastannut täysin edellä mainittua määritelmää. Esityksen materiaalia ja juonta tuotettiin erilaisilla työtavoilla ja harjoitteilla, mutta valmiin käsikirjoituksen kirjoitin lopulta itse. Osittain tein tämän valinnan myös ajan käytön säästämisen vuoksi, sillä harjoituskausi oli lyhyt ja harjoitusmahdollisuudet rajalliset työryhmäläisten muiden kiireiden vuoksi. Näyttelijät kuitenkin vaikuttivat kohtauksien sisältöön, vielä käsikirjoituksen jo valmistuttua, näyttelijäntyöllään ja tekemällä ehdotuksia.

3.3 Taidekasvatus

3.3.1 Taidekasvatuksen määrittelyä

Taidekasvatus termillä saatetaan oman näkemykseni mukaan tarkoittaa useita eri asioita: Sillä on saatettu tarkoittaa esimerkiksi taitojen ja kokemuksen kasvattamista josakin tietyssä taiteen lajissa tai kasvattamista taiteen avulla jossakin taiteen ulkopuolisessa asiassa. Monesti taidekasvatuksella on tarkoitettu nimenomaan kuvataidekasvatusta ja useasti sen painotus on ollut varhaiskasvatuksessa. Termin mukaisesti taidekasvatukseen liittyy kuitenkin, jollainen tavalla aina kasvattaminen ja jonkinlainen

taiteellinen aspekti. Koviskuoriaiset -näytelmässämme halusimme opettaa nuorille ympäristöstä taiteen keinoin.

Tieteen termipankin mukaan taidekasvatus on pedagogian ja tutkimuksen ala, jonka tarkoitus on tarjota johdatus taiteen luomisen ja vastaanottamisen prosesseihin sekä syventää ymmärrystä niistä (Tieteentermipankki.fi).

Bardyn ja Känkäsen (2005) mukaan taide- ja kulttuurikasvatuksessa on kysymys ihmisten vahvistamisesta, osallistumiseen aktivoinnista, itsensä ilmaisusta, sekä yhteisöllisyyden rakentamisesta. Taiteen avulla voidaan nähdä maailmaa eri näkökulmista. Taidekasvatuksellisella työllä voi olla tavoitteena myös kurottua taidekentän ulkopuolelle. (Soininen 2011, 11.)

Taidekasvatus on taiteen kokemista, tekemistä ja jakamista. Sillä tuetaan lapsen ja nuoren taiteellista kehitystä, sekä identiteetin kehittymistä. Se antaa lapselle ja nuorelle mahdollisuuden kuulla omaa sisäistä ääntään. Taidekasvatus tukee ihmisyyden kasvussa, mahdollistaa onnistumisen kokemuksia, kasvattaa yhteisöllisyyteen ja auttaa yksilöä kehittymään yhteiskunnanjäseneksi. (Takalo 2016, 8.) Hakkolan, Laitisen ja Ovaska-Airismaan (1991) mukaan lapsi aistii asioita herkästi ja on valmis käyttämään aistejaan joka päivä oppiakseen uutta. kasvun edellytykset ovat jo valmiina lapsessa ja aikuisen tehtävänä on luoda oikeanlainen kulttuurinen ympäristö, jossa kasvu voi tapahtua vapaasti. Taide kasvatuksen tehtävänä on antaa työkaluja kokemusten ja elämysten vastaanottamiseen ja itsensä ilmaisuun. (Tarnanen 2009, 13.)

3.3.2 Taiteellisen toiminnan hyötyjä nuorille

Yhdessä nuorten kanssa toteutetusta taidetoiminnasta on tutkimusten mukaan runsaasti hyötyä nuorten psyykkiselle, fyysiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille. Taidetoiminnan on havaittu vaikuttavan positiivisesti muun muassa nuorten itsetuntoon, itsetuottamukseen, edistävän ajattelu ja reflektiotaitojen kehittymistä ja tukevan nuoren omien kykyjen ja vahvuuksien tunnistamista. Taidetoiminta voi vähentää nuorten stressiä ja ahdistuneisuutta. Yhteisölliseen taidetoimintaan osallistuminen voi myös vähentää sosiaalista eristäytyneisyyttä, sekä tukevan nuoren kykyä luoda positiivisia sosiaalisia suhteita. Taidetoiminta voi myös rohkaista nuoren osallistumaan kiinteämmin yhteiskunnalliseen ja yhteisölliseen toimintaan. Yhteisöllinen ja osallistava taiteellinen toiminta voi tukea kulttuurista oppimista, sekä lisätä ymmärrystä omista ja

toisten uskomuksista, kielestä, arvoista ja tavoista. Taidetoiminta voi myös kasvattaa nuorten fyysistä aktiivisuutta, antavan heille voimaa ja energiaa ja tuottavan arkeen iloa, elämyksiä ja merkityksellisiä kokemuksia. (Laitinen 2017, 31-32).

Teatterin tekeminen ja draaman maailman tutkiminen voi tukea oppimista monella eri tavalla. Draaman maailmassa saattaa tulla eteen oikeita tilanteita muistuttavia oppimistilanteita, joka saattaa auttaa ymmärtämään maailmaa ja kehittää samalla viestintätaitoja ja moraalisia, emotionaalisia, älyllisiä, sosiaalisia ja fyysisiä taitoja. Teatteria tehdessä kehittyä myös ryhmätyötaidot ja kyky kuunnella muita, joita tarvitaan myös esimerkiksi koulunkäynnissä ja asioiden oppimisessa. Teatterin tekemiseen kuuluu eläytyminen johonkin tilanteeseen, tai jonkun muun mielipiteeseen, tai tunteeseen. Teatteritoiminnassa otetaan vastuuta jostakin, missä ei välttämättä ole ollenkaan itse ollut mukana. Tällainen teatterillinen tapahtuma on hyvä toiminnallinen ajattelun paikka, jossa voidaan kysymysten avulla saada oppilaat etsimään itse vastauksia tilanteeseen ja soveltamaan myös tilanteessa opittua tietotaitoa muussakin oppimisessa. Teatteri on hyvä tapa konkretisoida asioita: Teatterin avulla sanallisesti hankalat asiat voidaan muuntaa kuviksi, joita voidaan tutkia ja tulkita. Teatterissa voidaan rakentaa pienoismaailmoja ja ottaa siitä palanen tutkittavaksi. Se on yksi tapa tutkia ja pohtia maailmaa. Teatterin tekeminen voi opettaa myös sietämään lempeästi virheitä, sillä teatterin maailmassa ne eivät ole vaarallisia, vaan niistä voi hyvin syntyä aiheeseen, vaikka uusi näkökulma, mikä taas voi johtaa uuteen oivallukseen ja sen kautta uuden oppimiseen. Teatterissa itseymmärrys kasvaa, jonka jälkeen mokaaminen ei välttämättä tunnu enää niin kurjalta. Toimintana teatteri on myös hyvin demokraattista, kunhan säännöt toiminalle on tehty yhdessä. (Laakkonen 2011, 9).

Draama mahdollistaa oman mukavuusalueen rajoilla liikkumisen ja voi näin laajentaa myös omaa itsetuntemusta. Nuorten kohdalla draamaharjoitusten kehollisuuden, luottamuksen ja vuorovaikutuksen ulottuvuudet voivat tukea omaan mukavuusalueeseen tutustumista ja jopa sen esteiden ylittämistä. Taiteellisen tiedon alueella toimiminen mahdollistaa taidon, tunteen ja tahdon yhdistymisen. Teatteri-ilmaisun kautta nuori voi harjoittaa itseään monipuolisesti ja laajemmin, kuin vain tiedollisesti. (Houni 2010, 24.)

4 CASE KOVISKUORIAISET

4.1 Lähtökohta

Koko prosessi alkoi tapaamisella ohjaavan valmentajani kanssa, jossa pohdimme mistä aiheesta voisin lähteä tekemään opinnäytetyötäni. Ilmaisin kiinnostukseni aikaisemmin esitellystä oppitunnilla esiin nousseesta Beetles LIFE –hankkeesta. Esiin nousi myös teatteritaustani ja Vekarateatterilla suorittamani Taide- ja kulttuurikasvatuksen harjoittelu. Opettaja pohti, että olisi hienoa yhdistää nämä kaksi asiaa ja tehdä teatteriesitys, joka kertoisi näistä kovakuoriaisista. Innostuin itsekin ideasta ja sanoin olevani Vekarateatterin toiminnanjohtajaan yhteydessä alustavan idean tiimoilta. Hänestä juttu kuulosti hienolta ja hän vastasi olevansa kiinnostunut ottamaan minut harjoitteluun. Samalla sovimme, että hänestä tulisi harjoitteluni ohjaaja. Sovimme ajan, jolloin tulisin kertomaan hänelle tarkemmin projektista ja voisimme miettiä asioita eteenpäin. Tulimme siihen tulokseen, että tulisin suunnittelemaan prosessin ja käsi- kirjoittamaan ja ainakin osittain ohjaamaan esityksen. Esiintyjät kokoaisiin Vekarateatterin yli 12-vuotiaista nuorista ja esitys kulkisi tässä vaiheessa työnimellä Koviskuo- riaiset. Projektista muodostuisi yhteisöpedagogin kehittävä harjoittelu, josta kirjoittai- sin opinnäytetyöni. Opinnäytetyö käsittelisi ympäristökasvatusta taiteen keinoin ja ar- vioisin siinä miten ympäristökasvatus toimii tässä kontekstissa. Markkinointi ja pu- vustus pyrittäisiin ulkoistamaan muille henkilöille, joka vapauttaisi minulle paljon ai- kaa varsinaisen taiteellisen projektin kanssa työskentelyyn. Niihin myös oli käytettä- vissä apurahoja Metsähallituksen varoista. Markkinointi pyrittäisiin myös pistämään mahdollisimman ajoissa käyntiin. Vastuuopettajalta tuli myös idea, että hän voisi pyy- tää Metsähallituksen suojelubiologin kertomaan ryhmälle alkuun näistä kovakuoriai- sista ja niiden tavoista ja voimista. Esityksen sisällön suunnitteluun otettaisiin nuoret mukaan eli näytelmän sisältö tuotettaisiin devising-menetelmällä. Esityksen tarkoi- tuksena olisi kiertää Keravan lähialueen yläasteita. Näin se tavoittaisi enemmän nuo- ria, jotka eivät välttämättä tulisi teatteriin katsomaan esitystä. Harjoitteluni ohjaaja mainitsi, että mikäli esitystä aiottaisiin esittää yläasteilla, olisi hyvä niin näyttelijöiden, kuin katsojien kannalta, että esiintyjät olisivat yhdeksäsluokkalaisia, lukiolaisia tai vanhempia. Katsojien ollessa vähän nuorempia, tai korkeintaan saman ikäisiä, näytte- lijöillä olisi varmempi olo esiintyä heidän edessään ja katsojat ottaisivat näytelmän ja sen sanoman paremmin vastaan. Vekarateatterilta löytyi myös oma tuottaja, joka otti

kopin markkinoinnista. Myös jo aikaisemmassa harjoittelussani Vekarateatterilla, samaan aikaan harjoittelussa ollut taitava ompelijaharjoittelija oli edelleen teatterilla mukana puvustustöissä ja kysyttyäni asiasta, hän suostui mukaan puvustamaan näyttelijät. Marko mietti, että tässä projektissa minun pitää sekä täyttää Metsähallituksen vaatimukset koppakuoriaisten tiedon levittämisestä, sekä myös taiteelliset päämäärät teatteriesityksenä. Sovimme, että vastuuopettajani on yhteydessä Metsähallituksen suojelubiologeihin ja minä käyn itse seuraavaksi paikan päällä kahdeksaluokkalaisten, yhdeksäsluokkalaisten ja nuorisoteatterilaisten harjoituksissa mainostamassa projektia ja. Harjoittelun ohjaajani oli innoissaan siitä miten paljon näkyvyyttä Metsähallitus voisi tuoda Vekarateatterille verkostojensa kautta. Kävin kertomassa näytelmä projektistani Vekarateatterilla ensin kahdeksaluokkalaisten ja nuorisoteatterilaisten ryhmälle ja seuraavalla viikolla yhdeksäsluokkalaisten ryhmälle. Suorilta käsin mukaan ilmoittautui kaksi henkilöä, mutta pikku hiljaa mukaan liittyi sen verran jäseniä, että projektin pystyi aloittamaan.

4.2 Projektin kulku

Aloitimme prosessin rauhallisesti. Vaikka suurin osa ryhmäläisistä oli toisilleen entuudestaan tuttuja, niin tämä kokoonpano oli kuitenkin kaikille uusi, enkä itse tuntenut ketään vielä kovin hyvin. Prosessin kannalta on merkitystä tuntevatko ryhmäläiset toisensa entuudestaan. Tutustumiseen kannattaa käyttää myös aikaa hyvän ryhmähengen, sekä keskinäisen luottamuksellisen ja rennon ilmapiirin luomiseksi (Heikkinen 2006, 37.) Vaikka emme lähteneetkään suoraan tekemään näyttämöllisiä harjoitteita, nuoret tunsivat kuitenkin toisensa sen verran hyvin, että menimme suoraan asiaan ja jätimme tutustumisleikit sikseen. Alkuun selostin ryhmälle päivän ohjelman ja avasin heille kevyesti projektin kulkua, esityksen kohderyhmää ja devising-menetelmän ideaa. On tärkeää keskustella työryhmän kanssa siitä mitä ollaan tekemässä, miksi ja kenelle. Tämän lisäksi voi vielä selvittää millaisia työtapoja projektissa käytetään. (Heikkinen 2006, 37.) Mainitsin, kuinka itselleni oli, muiden lailla, tässä vaiheessa vielä täysi mysteeri minkälaisen lopputuotoksen saisimme aikaan ja että projektin luonne vaatisi kaikilta jäseniltä keskeneräisyyden sietokykyä. Kerroin myös, että millä oli tietyt velvollisuudet kumpaakin yhteistyökumppaniamme kohtaan: Vekarateatterilla oli taiteelliset kriteerit esitykselle ja Metsähallituksen, hankkeen idean mukaisesti, esityksen tuli tarjota myös informaatiota hankkeen luonnonsuojelullisesta sisällöstä.

Tämän jälkeen jokainen sai esittäytyä ja kertoa, mitä odottaa projektilta, mikä siinä kiinnostaa ja millaisella mielellä on lähdössä projektiin. Työryhmän jäsenten ollessa tuttuja toisilleen, voidaan alkaa tarkemmin miettiä ja suunnitella varsinaista projektia. Tärkeää on myös selvittää, mitä jäsenet toivovat ja haluavat projektilta ja miten he käsittelevät devisingin. (Heikkinen 2006, 37.) Olin sopinut lisäksi aiemmin suojelubiologin kanssa, että hän saapuisi pitämään meille ensimmäisen tapaamisen päätteeksi luennon Beetles LIFE -hankkeen kovakuoriaisista. Vaikka projektiin mukaan ilmoittautuneita oli vähemmän, kun toivoin päätin silti aloittaa projektin kyseisellä kokoonpanolla ajan säästämiseksi. Luento toimi meille lähtölaukauksena soveltavaan teatteriin ja devising-menetelmään painottuvalle harjoittelujaksollemme. Oddeyn (1994) ja Etchellsin (1999) mukaan devising-prosessi voi lähteä käyntiin hyvin monella eri tavalla ja lähtökohtana voi olla mikä tahansa idea, aihe, yhteisö, kuva yms. (Heikkinen 2006, 43). Baldwinin (2002) mukaan lähtökohdat voivat olla fiktiota, tai faktaa (Heikkinen 2006, 43). Lähtökohtaa voi myös käsitellä eräänlaisena tutkimuskysymyksenä, jota lähdetään selvittämään ja josta aletaan keräämään siihen liittyvää tietoa ja aineistoa. (Heikkinen 2006, 43). Kovakuoriaiset -esityksen tapauksessa lähtökohtana devising-prosessille toimi Beetles LIFE -hanke ja tarkemmin vielä suojelubiologin tarkempi avaus kohdelajien luonteesta. Luennon jälkeen jäimme hetkeksi keskustelemaan aiheesta ja nuorilla alkoi heti nousta kovakuoriaisten erityispiirteiden kautta ideoita esityksen hahmoista ja kovakuoriaisten mahdollisista ihmismäisistä luonteenpiirteistä. Luento toimi impulssimateriaalina. Helsingin ammattikorkeakoulu stadian (2002) mukaan sen tarkoituksena on herättää pohdiskelemaan ja saada aikaan toiminnallisia ja ajatuksellisia virikkeitä prosessin etenemiseksi (Heikkinen 2006, 45). Kirjoitin muistiinpanoja, sekä luennoista, että nuorilta nousseista ideoista. Devisingiin kuuluu taiteellisen tutkimuksen dokumentointi, jotta siinä syntyneet oivallukset voidaan saattaa myös muiden tietoon (Heikkinen 2006, 78). Oma dokumentointini prosessista oli enemmänkin omaa työryhmäämme varten, jotta kehittämämme materiaali pysyisi muistissa.

Työryhmän keskinäisen harjoittelun aloitimme keskustelemalla edellisen kerran luennoista ja minkälaisia ajatuksia ja ideoita siitä oli sen jälkeen noussut. Jatkoimme aineiston keruuta ja sen prosessointia lyhyillä improvisaatiokohtauksilla. Aineiston keruu ja sen prosessointi devising-menetelmässä voivat tapahtua samanaikaisesti, tai ne voivat myös vuorotella. Niissä käytetyt menetelmät ovat myös usein samankaltaisia,

tai kokonaan samoja. (Heikkinen 2006, 47.) Improvisaatiokohtauksissa nuoret valitsivat itselleen jonkin aineistosta ideoidun hahmon ja sen jälkeen katsoimme, mitä tapahtuu, kun kaksi hahmoa persoonallisuuksineen kohtaa tilassa. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian (2002) mukaan Improvisaatiota voi tehdä monista eri lähtökohdista ja materiaalia voidaan lähteä improvisoimaan esimerkiksi jostain esitykseen liittyvästä elementistä, kuten teemasta (Heikkinen 2006, 48). Improvisaatioharjoitteiden kautta hahmojen olemuksia tuotiin fyysiseksi näyttämölle ja näyttelijät pääsivät samalla totuttelemaan ja tutustumaan yhteiseen näyttämötoimintaan.

Seuraavaksi jatkoimme aineiston keruuta ja prosessointia kirjoittamisen muodossa. Annoin paikalle päässeille nuorille ensin tehtäväksi kirjoittaa siihen mennessä kerätyn esitysmateriaalin pohjalta näytelmälle yhden mahdollisen juonenkulun klassisen draaman kaaren mukaan. Sen vaiheet ovat alkujakso/esittely, syventämisvaihe, käännekohtat, huippukohta ja loppuratkaisu (Auramo, Mikkonen & Riikonen 2015, 2.) Tämän jälkeen siirryimme pienempään osa-alueeseen rungossa ja nuoret saivat kirjoittaa valitsemastaan draaman kaaren vaiheesta yhden kokonaisen kohtauksen repliikkeineen. Näin tutkimme miten jotkin henkilöhahmot voivat käyttäytyä ja olla suhteessa toisiinsa kirjoituksen tasolla. Kirjoittamisharjoitteet myös hahmottivat esityksen tarinan kokonaiskuvaa kirkkaammaksi. Kirjoittamalla tuotettu materiaali esitettiin seuraavalla kerralla koko työryhmälle.

Keruuta ja prosessointia jatkettiin näyttämöharjoituksella, jota varten nuoret jaettiin pienempiin tällä kertaa pienempiin ryhmiin, joissa heidän tehtävänä oli suunnitella, harjoitella aikaisemmin rakennetulle draaman kaarelle, vapaa valintaiseen kohtaan, sijoitettu kohtaus. Kohtaukset esitettiin muulle ryhmälle ja sen jälkeen niistä keskusteltiin ja annettiin huomioita, jotka kirjasin ylös.

Seuraavassa vaiheessa aloin kirjoittamaan valmista käsikirjoitusta tuotetun aineiston pohjalta. Aloitin siis kokoonpanovaiheen. Kokoonpanovaiheessa tehdään päätöksiä mitä kaikkea kerätystä materiaalista käytetään ja mitä taas ei. Esityksen dramaturgiaa aletaan hahmotella ja kokonaisuutta viemään kohti esityksellistä muotoa. (Heikkinen 2006, 57.) Myös harjoitusten ja ryhmän sisäisten roolien luonne muuttui enemmän perinteisen teatterin suuntaan, kun aloimme työskennellä pääasiassa käsikirjoituksen pohjalta. Jokaisen työryhmän on tehtävä päätös siitä, millainen käsikirjoitus palvelee

parhaiten sen tavoitteita, tai tarvitaanko käsikirjoitusta ylipäättään. Käsikirjoituksen muoto voi vaihdella sen mukaan minkälaiseksi esitys alkaa hahmottua. (Heikkinen 2006, 59.) Kirjoitin aluksi joululoman aikana varsinaisen kohtausrungon, johon jatkoin yksittäisten kohtausten käsikirjoittamista. Harjoitteluja jatkettiin jakamalla roolit ja käymällä läpi valmiita kohtauksia käsikirjoituksesta. Ensin kohtaukset luettiin läpi yhdessä, jonka jälkeen niistä keskusteltiin ja annettiin palautetta. Seuraavaksi siirryttiin näyttämölle, jossa kohtaukset esitettiin aluksi melko vapaamuotoisesti ja plarista repliikit lukien. Pyrin kirjoittamaan aina seuraavaa harjoituskertaa varten yhden, tai useamman uuden kohtauksen, jotta prosessi etenisi. Aina tämä ei onnistunut, sillä käsikirjoittaminen on varsinkin kokemattomalle työlästä puuhaa. Jouduin myös ottamaan yhden roolin itselleni, sillä yksi nuorista joutui lähtemään projektista henkilökohtaisista syistä. Aina sitä mukaan, kun nuoret oppivat omat repliikkinsä, niiden käytöstä esiintymislavalla luovuttiin. Kun sain käsikirjoituksen valmiiksi, siirryimme pikkuhiljaa yksittäisistä kohtausharjoituksista läpimenoihin. Harjoitus- ja läpimеноvaiheet eivät yleensä poikkea kovin paljoa perinteisemmän teatterin vastaavista. Niiden lukumäärä määräytyy sen mukaan, mikä kulloinkin koetaan tarpeelliseksi. Yhden poikkeuksen suhteessa perinteiseen teatteriin tekee se, onko esitykselle määritetty ohjaajaa. (Heikkinen 2006, 60.) Aluksi läpimenot tapahtuivat verkkaisesti, useiden keskeytyksien kanssa. Replikkejä ja omia suuntia lavalla vielä muisteltiin ja monet sisään-tulot ja poistumiset olivat vielä suunnitteluvaiheessa. Ensi-illan lähestyessä läpimenot menttiin yhä vähemmillä keskeytyksillä, kunnes lopulta viimeiset kaksi, kenraaliharjoitus mukaan luettuna menttiin läpi ikään kuin ne olisivat oikeita esityksiä. Harjoitus yleisön saimme vasta kenraaliharjoitukseen.

Kirjoittamani esitys oli muodoltaan hyvin puhepainotteinen ja nopea tempoinen, mikä aiheutti haasteita nuorille esiintyjille sen sisäistämisessä. Kirjoittamani teksti oli muodoltaan paikoin myös nuorille haastavaa. Pääpainoharjoituksissa oli ensi-iltaan saakka, että replikointi saataisiin kulkemaan sujuvasti ja reippaasti. Myös omalla kohdallani oli tässä haasteita. Ohjaamiseen myös toi uudenlaisia haasteita se, että näytteen muiden mukana lavalla ja jouduin näin keskittymään paljon omaan näyttelijäntyöhöni, enkä päässyt näkemään kokonaisuutta yleisön näkökulmasta. Kokonaisuus saatiin kuitenkin hyvin kasaan ja esitykset onnistuivat oikein hyvin.

5 KEHITTÄMISTYÖN MENETELMÄT

5.1 Haastattelu

Haastattelua on toimivaa käyttää menetelmänä silloin, kun halutaan korostaa yksilöä tutkimustilanteen subjektina. Haastattelulla saadaan kerättyä myös nopeasti kehittämisen kohteesta syvältä luotaavaakin tietoa. Haastattelun tavoitteena voi olla esimerkiksi eri asioiden syventäminen ja selventäminen. Aidoissa toimintaympäristöissä tehtävät haastattelut tuottavat usein paremmin haastateltavan todellisia ajatuksia vastavia vastauksia, kuin irrallaan asiayhteyksistä tehdyt, sillä monesti asioita on helpompi muistaa, kun ollaan niiden äärellä. (Ojasalo ym. 2015, 106.) Omalla kohdallani tämän tyyppiseen haastatteluun ei ollut ikävä kyllä mahdollisuutta vallitsevan pandemiatilanteen vuoksi, joten jouduin käyttämään muita tapoja haastatteluiden toteuttamiseen. Haastattelumenetelmiä on useita erilaisia ja oikean menetelmän valinta perustuu siihen, millaista tietoa haastatteli ja haluaa saada kehittämistyönsä tueksi. Suurimmat erot menetelmissä liittyvät siihen kuinka paljon haastattelijalla on varaa joustaa haastattelutilanteissa ja kuinka kiinteästi kysymykset on muotoiltu. Haastattelun kesto taas riippuu siitä, kuinka paljon tietoa tarvitaan ja kuinka avoin haastattelu on kysymyksessä. Haastattelu on etukäteen suunniteltua, vuorovaikutteista ja haastattelijan ohjaamaa. (Ojasalo ym. 106-107.)

Valitsin haastattelumenetelmäkseni puolistrukturoidun haastattelun, eli teemahaastattelun. Se sopii hyvin tilanteeseen, jossa ei täysin tunneta haastateltavaa kohdetta ja sen toimintaa, eikä vastaajia haluta liikaa ohjailla kysymyksillä. Haastatteluteemat on suunniteltu etukäteen, mutta esimerkiksi kysymysten järjestys, sanojen muodot ja painotukset saattavat vaihdella haastattelujen välissä. (Ojasalo ym. 2015, 41.) Käytin puolistrukturoitua haastattelua kahdella eri tavalla tiedon keräämiseen: Haastattelin puhelimen välityksellä oman Koviskuo-riais-et-näytelmämme esiintyjää ja Tikkurilan lukion Kivisen taivaan alla -musikaalissa vuonna 2012 näytellyttä silloista oppilasta puhelimen välityksellä, sekä edellä mainitun esityksen ohjannutta opettajaa, Oletko valmis ilmastonmuutokseen? -esityksen ohjaajaa, Sompion koulun opettajaa, joka oli paikalla seuraamassa esitystämme ja Vaara-kollektiivia sähköpostissa toteutetun haastattelun muodossa. Sompion koulun opettajalta tiedustelin haastattelussa hänen mielipiteitään ja havaintojaan kuinka toimiva kokonaisuus esityksemme oli, opettajan näkö-

kulmasta, kohderyhmänä oleville yläkouluikäisille nuorille. Koviskuoariaiset -esityksemme näyttelijää ja Kivisen taivaan alla -esityksen näyttelijää haastattelin heidän kokemuksistaan ja tuntemuksistaan esiintyjän näkökulmasta ja vertailin vastauksia toisiinsa benchmarking-menetelmän tyyliin. Kivisen taivaan alla ja Oletko valmis ilmastomuutokseen? -esitysten ohjaajia haastattelin laajemmin koko esitysprosessista, sekä Vaara-kollektiivia vielä kattavammin heidän koko ympäristökasvatuksellisesta esitystoiminnastaan ja vertailin saatuja vastauksia toisiinsa ja niin ikään benchmarkauksen tavoin Koviskuoariaiset -projektiimme, sen vetäjän näkökulmasta. Kehittämistyön menetelmät tukevat usein toisiaan ja haastattelun yhdistäminen toisiin menetelmiin on myös kehittämistyössä monesti kannattavaa (Ojasalo ym. 2015, 106).

Haastatteluissa esitettävät kysymykset muuttuivat jonkin verran sen mukaan ketä haastateltiin ja mikä projekti oli haastattelun kohteena. Oman projektini näyttelijältä kysyin esimerkiksi vähemmän taustatietoja esityksestä, koska ne olivat jo minulla tiedossa. Lisäksi muokkasin kutakin esitystä koskevat kysymykset yksilöllisemmiksi koskemaan selkeämmin juuri kyseessä olevaa esitystä.

5.2 Kysely

Kysely on yleinen tiedonkeruumenetelmä, jonka avulla pystytään keräämään laaja tutkimusaineisto, jossa suurelta joukolta voidaan kysyä useita kysymyksiä eri asioista. Kysely on menetelmänä, verrattuna moneen muuhun, nopea, sekä tehokas tapa kerätä tietoa. Kyselyillä saadaan usein juurikin numeroihin perustuvia tuloksia. Saatuja tuloksia voidaan käsitellä tilastollisesti. Heikkoutena voidaan pitää saadun tiedon pinnallisuutta. Haasteina on myös, että on vaikea arvioida miten onnistuneita vastaajien näkökulmasta vastausvaihtoehdot ovat, ei tiedetä kuinka vakavasti vastaajat ovat kyselyyn suhtautuneet, tai miten tietoisia, tai perehtyneitä he ovat olleet kyselyssä tutkittaviin aiheisiin. Kysely voidaan teettää monella tapaa. Tyypillisiä ovat internetin kautta tehtävät ja postissa lähetetyt kysymykset. Näissä vastaajat täyttävät itse lomakkeensa. Vastauksiin ja tulosten luotettavuuteen vaikuttaa paljon tiedonkeruutekniikka. Esimerkiksi internetkyselyjä hankaloittaa se, ettei haastattelija ole valvomassa vastaamista. Kyselyllä voidaan tutkia monenlaisia aiheita ja ilmiöitä. Kysely on useimmiten kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä, jolla pyritään kuvaamaan järjestelmällisten havaintojen kautta tutkittavaa asiaa. Tutkimuksen tavoitteet määrittelevät tutkittavan ilmiön. (Ojasalo ym. 2015, 121-122.)

Käytin tiedonkeruumenetelmänä internetkyselyä, jonka etuina pidetään sen vaivattomuutta, edullisuutta ja nopeutta (Ojasalo ym. 2015, 128). Myös vallitsevan pandemia-tilanteen aikaan saamat haasteet tutkimustyölle vaikuttivat jonkin verran valintaan. Kysely oli muodoltaan strukturoitu monivalinta, jossa käytin viisiportaista Likertin asteikkoa. Kysely teetettiin yhdelle Sompion koulun seitsemänsistä luokista. Kyselyllä tutkittiin kyseisen luokan havaintoja ja mielipiteitä Koviskuooriaiset -näytelmästä. Havaintoyksikkönä oli siis kyseisen luokan oppilaat ja koko luokka muodosti perusjoukon. Luokan opettaja, jota myös haastateltiin näytelmämme katsomiskokemuksista, järjesti kyselyyn vastaamisen etäoppitunnilla, jotta vastaukset saataisiin koko luokalta, johon kuului 15 oppilasta. Joillain oppilailla oli teknisiä vaikeuksia kysymyslomakkeen kanssa, joten opettaja teki lopulta ratkaisun, jossa hän itse keräsi oppilaiden vastaukset ylös ja lähetti minulle jokaisen kysymyksen vastauksesta luokan keskiarvon.

6 TIEDONKERUUN KOHTEET

6.1 Kivisen taivaan alla -näytelmä

Kivisen taivaan alla -musikaali esitettiin ensimmäisen kerran Tikkurilan lukiossa vuonna 2012 ja sen saaman maineen ansiosta siitä ohjattiin uusi versio vuonna 2020. Musikaali kertoo maapallosta valtavan ihmisen aiheuttaman ilmastokatastrofin jälkeen. Ihmisistä on jäljellä vain pieni selviytyjien joukko, joka onnistui pakenemaan maan alle ja on elänyt siellä satoja vuosia. Musikaalissa esiintyi Tikkurilan lukion musiikkiluokka. Toivomus musikaalin tekemisestä tuli myös alun perin musiikkiluokkalaisilta itseltään. Idea ekologisesta scifistä tuli puolestaan projektia vetäneeltä opettajalta Antti Pentikäiseltä, joka myös käsikirjoitti ja ohjasi teoksen muun muassa. Hän myös ohjasi ja oli vastuussa vuoden 2020 -versiosta. Pienestä liikkeelle lähteneestä projektista tuli lopulta lukion historian suurin esitys ja on erityisen pidetty niin katsojien, kuin esiintyjienkin keskuudessa.

6.2 Oletko valmis ilmastonmuutokseen? -esitys

Oletko valmis ilmastonmuutokseen? on joensuulaisen vuonna 2016 perustetun ensemblemuotoisen teatteriryhmä Ihmisen teatterin vuonna 2019 ensi-iltansa saanut esitys. Näytelmä käsittelee ilmastonmuutosta, joka on saanut alkunsa ihmisten törkeistä teoista. Mukana on myös rutkasti huumoria. Esitys kiersi maakuntaa ja vieraili

useassa eri koulussa. Liikkuminen paikasta toiseen tapahtui ekologisesti busseilla ja lisäksi rekvisiitta, sekä lavasteet olivat tehty kierrätysmateriaaleista.

6.3 Vaara-kollektiivi

Vaara-kollektiivi Kajaaniin pohjautuva vuonna 2014 perustettu esittävän taiteen kollektiivi ja vapaa ammattiteatteri, jonka yhteisöön kuuluu yli 20 taiteilijaa. Vaaran yhteisön toiminta perustuu avoimeen, aktiiviseen ja toverilliseen yhteistyöhön ja sosiaaliseen, poliittiseen ja ekologiseen osallistumiseen. Kollektiivilla ei ole lainkaan johtajaa ja toiminta kenttä on paikallinen, valtakunnallinen, sekä kansainvälinen. Keskeisinä teemoina Vaaran taiteessa ovat ekologiset kysymykset ja maapallon tulevaisuus. Omien sanojensa mukaan Vaara tuottaa taiteellisesti korkeatasoista ja uutta luovaa esittävää ja soveltavaa taidetta, sekä koulutuksia. Vaara-kollektiivin tuotantoon on kuulunut suuri määrä kantaesityksiä, useita kertaluontoisia ja paikkasidonnaisia esityksiä. Mukaan on mahtunut näytelmien lisäksi mm. performansseja, Ärjän monitaiteellisen, ekologisiin teemoihin kietoutuneen taidefestivaalin järjestämistä, osallistavaa taidelähtöistä ympäristökasvatusta osana kainuulaista varhais- ja perusopetusta, prosessidraamaa ilmastonmuutoksesta kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaisille ja lasten luontosuhdetta syventämään luotu Luontopolulla – draamaseikkailu. (Vaara-kollektiivin portfolio 2018.)

7 TULOKSET

7.1 Sompion koulun opettajan haastattelu

Opettajan mielestä esityksemme luonnonsuojelullinen sanoma välittyi hyvin jo heti ot-sikkotasolta lähtien. Informaatiota esitys tarjoili osittain jopa liikaa, koska huomio kiinnittyy niin moneen muuhunkin asiaan, että itse sanoma meinaa jäädä sivuseikaksi kaiken ulkoisen keskellä. Tämä oli hyvä huomio siinä, että ehkä olisi kannattanut kirkastaa enemmän vain muutamaa ympäristökasvatuksellista aspektia esityksessä, jolloin informaation, tarinan ja toiminnan yhdistelmästä ei olisi tullut niin raskassuoluista niin nuorille, tai että liian suuri infomäärä ei olisi vienyt terää sanomalta ja siltä tiedolta mikä oli esityksessä tärkeintä.

Huumoria oli esityksessä riittävästi ja ne syntyivät juurikin esityksen hahmoista. Seitsemäsluokkalaiset olivat kohderyhmänä juuri siinä rajalla, sillä opettajan mielestä yhtään nuoremmille esitys olisi ollut jo raskas, koska pääpaino oli niin vahvasti puheessa. Esityksen kestosta hän sanoi, että esitys oli niin informatiivinen, että se olisi voinut olla kestoltaan hyvin vaikka kymmenisen minuuttia lyhyempi, sillä nyt yleisöstä alkoi huomata keskittymisen herpaantumisen merkkejä loppumetreillä. Tässä esiintyi jälleen kokemus esityksen raskassoutuisuudesta. Esitystä voisi markkinoida ylemmille koululuokille, tai sitten voisi miettiä tarvitseeko esityksessä esittää kaikki se info puheen kautta vai voisiko löytyä muitakin teatterillisiä keinoja tuoda luonnonsuojelulliset viestit esille? Esityksestä tiivistämisellä, vaikka juuri informaatiomäärää tiivistämällä, saisi myös koulujen aikatauluja miettien sopivamman paketin ja aikaa jäisi esityksen jälkeen vielä vaikkapa keskustelulle.

Esityksen tarina oli ihan selkeä, koska roolihahmot olivat niin erilaisia keskenään ja se kun tietyt hahmot olivat aina lavalla, niin se selkeytti myöskin kokonaisuuden hahmotamista. Opettajalle itselleen jäi vahvasti mieleen esityksestä hyönteisten elinolosuhteiden puolustaminen. Se oli hyvä kuulla, koska se olikin tärkein sanoma esityksessä.

Myös tällainen draamallinen esitysmuoto toimii hänestä hyvin ympäristökasvatusmateriaalina, sillä hahmojen persoonallisuuksien kautta saa tuotua hyvin esille esimerkiksi tietyille lajeille kuuluvia ominaispiirteitä, jotka saattavat jäädä hyvin katsojille mieleen. Koviskuriaisten harjoituskautena olimmekin juuri pyrkineet rakentamaan esityksen hahmoja muuttamalla kohdelajihyönteisten elintapoja inhimillisiksi luonteenpiirteiksi. Opettaja myös suosittelisi tällaisia esityksiä kouluille, koska niiden avulla saa välitettyä hyvin informaatiota, mutta ne ovat myös samaan aikaan loistavaa tapakasvatusmateriaalia. Että ainakin hän kokee tämän tavan toimivana.

7.2 Sompion koulun oppilaiden kysely

Sompion koulun oppilaille teetetyllä kyselyllä tuotettiin määrällistä dataa tutkimusta varten. Oppilaat vastasivat kyselyssä esitettyihin väittämiin numeroilla yhdestä viiteen, sen mukaan kuinka samaa mieltä olivat väittämän kanssa. Jokaisen kysymyksen vastauksesta otettiin ylös luokan keskiarvo. Tilastolliset menetelmät voidaan jakaa perustaviin menetelmiin ja monimuuttujamenetelmiin. Aineistoon kuvailuun keskittyviä menetelmiä kutsutaan perustaviksi menetelmiksi, joita ovat esimerkiksi keskiluvut, eli moodi, mediaani ja keskiarvo. (Ojasalo ym. 2015, 128).

Keskiarvolta täysin samaa mieltä luokkalaiset täysin samaa mieltä väitteestä, että esitys puhui luonnonsuojelun puolesta. Jokseenkin samaa mieltä oltiin siitä, että esityksen juoni oli selkeä ja että teatteriesityksen kautta nuoret voivat oppia paljon luonnosta ympäristöstä. Ei samaa, eikä erimieltä -vastausvaihtoehto oli kaikista yleisin vastaus. Sitä mieltä oppilaat olivat kohdista: esityksessä oli sopivasti informaatiota, esityksen puhekieli oli ymmärrettävää, Esityksestä kävi ilmi Beetles LIFE -hankkeen tavoite harvinaisten hyönteisten elinympäristöjen suojelusta, opin uusia asioita luonnosta ja esitys sai pohtimaan yksilön valintojen vaikutusta ympäristöön. Jokseenkin erimieltä oltiin kohdista: esityksessä on sopivasti huumoria, esitys oli kestoiltaan sopivan pituinen ja esitys sai minut ajattelemaan ympäristöasioita.

Oppilaiden mielestä luonnonsuojeluteema näkyi selvästi esityksessä. Myös juonta pidettiin kohtalaisen selkeänä. He pitivät myös teatteria kohtalaisen hyvänä tapana opettaa nuorille luonnosta. Nuoret olivat epävarmoja siitä, oliko informaatiota sopivissa määrin ja puhekieli selkeää, miten hankkeen tavoitteet näkyivät esityksessä, oppivatko he uusia asioita esityksestä ja saiko esitys pohtimaan yksilön valintojen merkityksiä. Jälkeenpäin ajatellen saatoin muotoilla jotkin kysymykset liian haastavasti seitsemännenluokkalaisille, jonka vuoksi niin moneen kysymyksen vastauksen keskiarvoksi tuli ei samaa, eikä eri mieltä. Esityksen huumori ei uponnut ihan täysin katsojakuntaan. Nuorten kulttuuri onkin nopeasti muuttuvaa ja usein aikuisilta piilossa. Jonkin verran erimieltä oltiin myös esityksen keston sopivuudesta. Veikkaan, että syitä tähän saattoi olla se, että alun perin esitystä mainostettiin kouluille noin neljänkymmenen minuutin mittaisena, mutta harjoittelu vaiheessa kesto paisui noin tuntiin. Nuoret todennäköisesti odottivat lyhyempää esitystä. Toinen syy voi olla koulun omassa aikataulutuksessa, sillä esityksen keston vuoksi, nuoret myöhästyivät ainakin jonkin verran välitunnilta, mikä on voinut jäädä harmittamaan. Esitys ei vastauksen perusteella saanut myöskään nuoria kovin paljoa miettimään ympäristöasioita. Voi olla, että esityksen painopiste harvinaisissa kovakuoriaisissa ja varsinkin kahden hahmon erikoisessa elinympäristössä ei saanut koululaisia miettimään luonnontilaa yleisemmin. Voi myös olla, että monella on vielä tuossa iässä enemmän muita kiinnostuksen kohteita, kuin luonnonhyvinvointi, mikä on voinut viedä esityksen vaikuttavuudelta terää.

7.3 Esiintyjien haastattelut

Litteroin Koviskuoriaisissa esiintyneen Saanan ja Kivisen taivaan alla -esityksessä esiintyneen Pihlan haastattelut kohtalaisen vapaasti, sillä itseäni kiinnosti tutkimuksen kannalta enemmän haastatteluista esiin nousseet asiat, kuin sanavalinnat. Siihen mihin muotoon litterointi kirjoitetaan ylös, vaikuttaa se miten aineistoa aiotaan hyödyntää. Jos vain esiin tulleet asiat ovat tärkeimmässä osassa, niin litterointi voidaan tehdä kirjakielellä. Jos haastateltavien käyttämillä sanoilla ja sanavalinnoilla on merkitystä aineiston keruun kannalta, litterointi täytyy tehdä sanatarkasti. (Ojasalo 2015, 110).

Jaoin litteroidut haastattelut ensin viiteen eri teemaan, joista etsin samankaltaisuuksia ja poikkeavuuksia. Teemat olivat: syyt projektiin osallistumiselle, kokemus harjoittelu- ja esitysprosessista, ympäristökasvatuksellisten teemojen käsittely projektissa, mitä oppi projektista ja yleisöltä saatu palaute. Käytin menetelmänä dokumenttianalyysia ja vielä tarkennettuna sisällön analyysia. Dokumenttianalyysissa pyritään tekemään päätelmiä kirjalliseen muotoon muutetusta aineistosta. Dokumenttianalyysissa pyritään analysoimaan aineistoa järjestelmällisesti ja rakentamaan selkeä kuvaus aiheesta, joka on tutkittavana ja kehitettävänä. (Ojasalo 2015, 136). Sisältö analyysissa dokumenttia kuvataan sanallisesti ja tekstistä pyritään löytämään ja tunnistamaan erilaisia merkityksiä (Ojasalo 2015, 136.)

Syyt projektiin osallistumiselle

Syyt esitysprojekteihin osallistumiselle poikkesivat ensisilmäyksellä aika lailla. Saana sai kuulla Koviskuoriaiset -projektista työssäoppimisharjoittelun, jota oli juuri suorittamassa Vekarateatterilla ja teatteriharrastustoiminnan kautta. Häntä kiinnosti lähteä mukaan, koska halusi tehdä teatteria ja koska hän on hyvin luonnonläheinen ja häntä kiinnosti lähteä mukaan projektiin, jossa tehdään jotain luonnon hyväksi. Lisäksi häntä kiinnostaa tehdä myös ihan kaikenlaista teatteria.

Pihlan taas kuului musiikkiluokalle lukiossa ja luokan toivomuksena koulun näytelmäprojektina tehtiin musikaali. Luonnonsuojelullinen teema kehitettiin esityksen rungoksi vasta tämän päätöksen jälkeen. Pihla on itse harrastanut laulamista paljon, jonka lisäksi hän on käynyt nuorempana näytelmäkerhoissa ja on omien sanojensa mukaan muutenkin aika taiteellinen. Näistä syistä Pihla haki esiintymään musikaaliin. Hän

mainitsi myös, että on kasvanut luonnonmaisemissa, mikä on vaikuttanut hänen positiiviseen luontosuhteeseensa, mutta näyttelijät oli jo valittu siinä vaiheessa, kun esityksen tarinaa ja teemaa avattiin, joten niillä ei ollut vaikutusta tässä tapauksessa valintaan. Yhteistä kummallekin on se, että projektia esiteltiin ja se toteutettiin heidän sen hetkisessä toimintaympäristössään: Saanalla vakiintuneen harrastuksen tiloissa ja Pihlalla omassa koulussa. Tämä projektin läheisyys ja siihen osallistumisen tietynlainen vaivattomuus on voinut olla yhdessä osassa siinä miksi he ovat lähteneet projektiin mukaan. Lisäksi Pihalla myös se seikka, että hän on ollut oman luokkansa kanssa pitämässä käyntiin koko projektia, on saattanut tuoda mukanaan omanlaista innokkuutta osallistua. Kumpikin on harrastanut myös esittävää taidetta kohtalaisesti aikaisemmin, millä on todennäköisesti tekoa sen kanssa, että uskaltaa ja haluaa esiintyä näytelmässä.

Kokemus harjoittelu- ja esitysprosessista

Saana koki, että Koviskuoriaiset oli aika normaali teatteriprojekti, eikä hän ollut myöskään varma minkä muunlaisia teatteriprojektit edes voisivat olla. Sitten hänelle tuli mieleen erona normaaliin projektiin se, että tässä projektissa he pääsivät itse suunnittelemaan sisältöä ja harjoittelukausi aloitettiin luennolla harvinaisista kovakuoriaisista. Saanan mielestä hyönteisistä kerrottu informaatio saattoi auttaa esityksen hahmojen rakentamisessa. Käsikirjoituksen osat saivat myös hänet miettimään, että luontoasioista pitäisi tietää enemmän ja asioille pitäisi tehdä jotain. Projektin aikataulutus oli Saanan mielestä ihan hyvä, vaikka treenit kestivätkin myöhään, paitsi että monesti ilmoitin treeniaikatauluja todella myöhään, eikä niihin jäänyt aikaa varautua. Harjoitusten ulkopuolisia suunnitelmiakaan ei usein uskaltanut tehdä, jos treenit sattuisivatkin tulemaan päälle. Hänestä esitys oli todella hyvä ja hyvin rakennettu ja hän oli kiittellinen saadessaan olla mukana siinä, siitä huolimatta, että hän joutui jalan leikkauksesta johtuen, käyttämään kyynärsauvoja esityksissä. Saanaa jäi esityksissä harmittamaan vähän se, että yleisöä oli paikalla niin vähän ja hänestä tällaisia huumoria ja luonnonsuojelua yhdistäviä esityksiä, joilla pyritään herättelemään ihmisiä voisi tehdä hyvin isommassakin mittakaavassa ja isommalle yleisölle.

Pihlalla projektiin liittyi todella paljon kiireitä: Näytelmän harjoitusten lisäksi hän kävi vielä laulutreeneissä, harjoitteli lauluja kotona, sovitti omia lauluosuuksiaan, kävi seu-

raamassa kappaleiden sävellystä ja veti välillä kuoroharjoituksia. Viimeiset kolme viikkoa, ennen esitystä, harjoituksia oli niin paljon, että Pihla oli koululla aamu kahdeksasta ilta kahdeksaan. Hän joutui myös olemaan monilta tunneilta pois harjoitusten vuoksi. Pihla koki tämän todella raskaaksi ajaksi. Ensimmäiset esitykset jännittivät paljon, mutta toistojen kautta esiintymiseen tuli mukaan rentous ja Pihla alkoi nauttia lavalla olemisesta ja myös kokeilemaan uusia näyttelijäntyöllisiä keinoja. Pihla nautti esityskaudesta ja sen päättymisen oli haikeaa, mutta myöskin hyvin helpottavaa kaikkien siihen liittyvien kiireiden hellittäessä. Pihla on hyvin onnellinen ja kiitollinen siitä, että sai olla osa tuota projektia.

Kummallakin projektiin liittyi näyttelijäntyön lisäksi myös muita tehtäviä: Saanalla sisällön tuottaminen devisingin tyyliin yhdessä muun ryhmän kanssa ja Pihlalla Omien lauluosuuksien sovittamista, sekä vastuuta kuoroharjoituksista. Kumpikin otti siis kokonaisuudesta vastuuta enemmän, kuin perinteiseen näyttelijän rooliin mielletään kuuluvan. Onko tämä yksi syy siihen, miksi he kokivat esityksen itselleen palkitsevaksi? Kummallakin nousi esiin se, että treeneissä meni myöhään, minkä ainakin Pihla koko raskaaksi. Saanalla taas ylimääräistä stressiä aiheutti harjoitusaikataulujen arvaamattomuus. Kumpikin koki kiitollisuutta ja tyytyväisyyttä siitä, että sai olla mukana projektissa.

Ympäristökasvatuksellisten ja luonnonsuojelullisten teemojen käsittely projektissa

Saana kertoi, että projektin alussa oli kovakuoriaisluento. Esityksessä luonnonsuojeluteema tuli esille repliikeissä ja hahmojen teoissa. Jotkut hahmot etsivät esityksessä elinympäristöä ja jotkut vaikeuttivat toisten elämää oman tietämättömyytensä takia. Saanan mielestä myös yhdessä hahmossa näkyi se, että vaikka hyönteisillä ei ole samanlaisia tunteita kuin ihmisillä, myös niillä voi olla kuitenkin ihan samanlaisia vaikeaa. Informaatiota, tarinaa ja huumoria oli Saanan mielestä hyvässä tasapainossa, mutta ihan kaikki tieto ei välttämättä jäänyt mieleen, tai välittynyt yleisölle. Mutta jos esityksen olisi tunkenut täyteen informaatiota se oli ollut hänestä tylsä. Työryhmän kanssa luonnonsuojeluteemaa käsiteltiin paljon, mutta ei liikaa. Saanasta tuntuu, että he olisivat kyllä voineet oppia vieläkin lisää ja eri näkökulmista, mutta se ei olisi ollut oleellista projektin kannalta. Hyönteisistä tiedon saanti saattoi auttaa hahmojen rakentamisessa.

Oletko valmis ilmastonmuutokseen? -esityksen idea lähti sen ohjanneelta opettajalta sen jälkeen, kuin musiikkiluokka oli toivonut musikaalintekoa. Pihla kertoi, että luonnonsuojeluteema näkyi suoraan esityksen tarinan lähtökohdassa, jossa ihmiset olivat aiheuttaneet valtavan ilmastokatastrofin ja paenneet maan alle. Tarinassa myös selviää, että maan päällä onkin taas turvallista ja luonto on korjannut ihmisten tekemät tuhot. Esityksen väittämä on, että ihminen on omilla teoillaan vastuussa luonnon hyvinvoinnista ja luonto kyllä korjaa ihmisten aikaan saamat vahingot, jos ihminen muuttaa tapojaan ja luonnolle annetaan aikaa parantua. Pihla sanoi, että ohjaaja halusi saada yleisössä aikaan suuria reaktiota ja tehdä todella ympäristökeskeisen esityksen, joka avaa ihmisten silmiä ja kasvattaa ajattelemaan ympäristöä ja miten omat valintasi vaikuttavat siihen. Pihlalle on jäänyt selkeästi mieleen, kuinka työryhmän saatua käsi-kirjoitukset käsiinsä, ohjaaja istutti heidät ringiin ja kertoi mikä esityksessä oli oikein ideana, koska esityksen voi ymmärtää niin monella tavalla. Pihlan mielestä tämä oli hieno ja vaikuttava tapa avata työryhmälle esityksen luonnonsuojelullinen sanoma.

Kummankin mielestä luonnonsuojelullinen sanoma tuli esille esitysten tarinassa ja sisällössä. Myös ihmisen välinpitämättömyys ja vastuu luonnon hyvinvoinnista nousivat esille. Luonnonsuojelullista sanomaa käsiteltiin myös kummankin työryhmän kanssa järjestelmällisesti varsinkin projektien alussa. Näin työryhmille selvennettiin, että tästä asiasta esityksessä on kyse ja tätä me haluamme sillä sanoa. Saana olisi ollut ehkä valmis oppimaan jopa itse vielä enemmän esityksen liittyvistä ympäristöasioista, mutta ei pitänyt sitä esityksen kannalta järkevänä

Mitä oppinut projektista

Saana oppi projektista sen, kuinka me emme tiedä näistä lajeista yhtään mitään ja niistä ehkä pitäisi kuitenkin tietää. Hän myös mietti, että ehkä hänen itsensäkin pitäisi tehdä asialle jotain enemmän, kuten lukea asiasta ja etsiä tietoa, että hän olisi ylipääntänsä paremmin perillä asioista mitä tapahtuu meidän luonnollemme, ilmastollemme ja planeetallemme. Saanan vastauksissa ilmeni jälleen myös se, että esityksen kohdelajeista oppimisen lisäksi hän oppi, kuinka vähän me niistä tiedämme. Hän myös kertoi ymmärtävänsä, että maailmasta löytyy, niitä pienempiäkin eliöitä ja vaikka niitä ei usein huomaa ja niistä ei puhuta, niin nekin ovat olemassa ja nekin elävät siellä ympäristössä. Saana myös kokee olleensa aina tietoinen, että luontoa hävitetään ja se vai-

kuttaa moniin, mutta projektin kautta hän on ymmärtänyt, että se vaikuttaa vielä paljon suurempaan määrään, kun me välttämättä olemme edes tietoisia. Projekti saanut Saanan miettimään, että luontoa voi auttaa perusjutuilla niin, että ei syö punaista lihaa ja säästää sähköä, mutta niiden lisäksi hänestä olisi tärkeää lisää tietoisuutta asiasta, koska mitä enemmän ihmisiä osallistuu, sitä enemmän vaikutusta ja merkitystä, sillä on, kuten esimerkiksi kierrätyksen kanssa. Näitä asioita hän ei ole miettinyt aiemmin niin paljoa.

Pihla uskoo, että esitys vaikutti häneen suuresti, vaikka hän ei silloin sitä tiennytäkään. Esimerkiksi otsonikerroksen ohentuminen, mikä oli myös silloin yleisesti suurena puheenaiheena, on jäänyt hänelle esityksestä vahvasti mieleen. Hän pyrkii nykyään olemaan sinut ympäristön kanssa ja olemaan vahingoittamatta sitä. Hän pyrkii myös kesäviin valintoihin, sekä kierrättämään. Hän ei ole ekologisuuudessa omien sanojensa mukaan mikään maisteri, mutta tekee enemmän sen eteen kuin keskiverto ihminen. Hän pitää luonnosta todella paljon ja arvelee, että musikaali on saattanut vaikuttaa siihen, miksi hän on alkanut arvostaa, niin paljon luontoa. Hän tarkentaa arvostavansa nimenomaan puhdasta luontoa, eikä mitään lenkkipolkuja. Hän ajattelee todella paljon luonnon puolesta ja on myös kotoisin luonnonhelmasta Sipoosta. Teatterin tekemisestä hän oppi sen, kuinka esitysten toistot, tuovat hänelle rentoutta ja itsevarmuutta lavalla, eli vaikka taide ja varsinkin näytteleminen jännittävät, ne voivat myös helpottaa harjoittelun ja toiston kautta. Hän oppi teknisistä asioista, kuten mitä pitää tehdä, kun esirippu avataan, tai suljetaan, koska mikit sammutetaan ja milloin vaatteet vaihdetaan. Pihla ymmärsi projektin myötä myös, että musikaaliin ja teatteritaiteeseen kuuluu paljon muuta näyttelemisen ja musiikin lisäksi, kuten äänet, valot, lavastus, puvustus, maskeeraus yms. Kaikki tämä on osa taidetta. Myös esiintymisbudjetin hankkimisesta hän oppi jotain.

Esille nousee se, kuinka kummatkin ovat jo ennen esitysprojekteja olleet luonnonläheisiä ja välittäneet luonnon hyvinvoinnista. Heidän arvionsa mukaan, projektissa mukana olo on kuitenkin kasvattanut tätä piirrettä vielä entisestään. He ovat myös kummatkin miettineet miten heidän omat arjen valintansa vaikuttavat luontoon. Pihla lisäksi tehnyt vielä konkreettisia muutoksia kulutustottumuksissaan luonnon hyvinvointia turvatakseen. Kumpikin on oppinut myös yksityiskohtaisempia asioita ekosysteemistä ja luonnonsuojelusta. Saana kokenut vahvasti, kuinka itselleen tuntematto-

mista uusista uhanalaisista lajeista oppimisen kautta hän on myös oppinut kuinka vähän ihmiset näistä asioista tietävät, jonka vuoksi tietoa olisi tärkeä levittää. Vastauksissa nousi esille myös vahvasti kokemus ihmisen vastuusta, sekä omasta henkilökohtaisesta vastuusta ympäristön hyvinvoinnista ja luonnonsuojelusta.

Yleisöltä saatu palaute

Saana kertoi saaneensa monenlaista palautetta esityksestä. Katsomassa olleet tutu olivat pitäneet esityksessä siitä, että se sopi niin monen ikäiselle ja se oli saatu rakennettua niin, että sisällöstä huolimatta, esitys ei ollut tylsä, tai pelkkää tiedon levittämistä yleisölle. Näyttelijäsuorituksia kehuuttiin myös.

Pihla ja muu työryhmä saivat esityksestä myös hyvää palautetta ja varsinkin silloiset lukiopettajat sanoivat, että esityksessä oli todella hyvä aihe ja se oli hyvin toteutettu. Esitystä sanottiin myös pelottavaksi, koska siinä tavallaan myös peloteltiin katsojia, että käy todella huonosti, jos tuhoamme luonnon. Musikaali sai myös äärimmäisen hyvää palautetta oppilailta ja muilta katsojilta, jonka vuoksi se toteutettiin tänä vuonna uudestaan. Esitys oli sensaatio. Pihla kertoi, että kiitoksista mitä he saivat, tuli olo, että he ovat tehneet hyvää työtä.

Vaikka esitykset olivatkin muodoltaan erilaisia, kummatkin saivat hyvää palautetta siitä, kuinka luonnonsuojellinen sanoma oli niissä toteutettu. Myös nämä palautetta antaneet katsojat vaikuttivat löytäneen ja ymmärtäneen esityksistä niiden luonnonsuojellisen sisällön. Koviskuoariaiset -näytelmä vaikutti jakaneen yksityiskohtaisempaa informaatiota olematta kuitenkaan kuiva ja Kivisen taivaan alla -esitys herätteli katsojia tekemään muutoksia suureellisemmilla uhkakuvilla.

7.4 Oletko valmis ilmastonmuutokseen?

Esityksen lähtökohta

Justiina Saari sai ensikipinän tehdä Oletko valmis ilmastonmuutokseen? -esityksen opiskellessaan Lahden kansanopistossa. Siellä he tekivät katuteatteria, jossa Justiinalla oli Ilmastonmuutos-roolihaamo, joka laukoi kammottavia faktoja ilmastonmuutoksesta. Justiinasta aihe tuntui tärkeältä ja kulma oikealta. Esitys sai alkunsa, kun he miettivät Ihmisen teatterin työryhmän kanssa mistä he haluaisivat tehdä esityksen ja he päätyivät ilmastonmuutokseen, koska aihe on järjestyttävän tärkeä. Samalla se tuntui

kuitenkin myös todella vaikeasti lähestyttävältä laajuuteensa, ahdistavuutensa ja monimutkaisuutensa takia. He halusivat myös löytää uutisoinnista poikkeavan keinon levittää aiheesta sanomaa, joka jäisi myös ihmisten päähän.

Kasvatukselliset tavoitteet

Työryhmä halusi antaa kuvan ilmastonmuutoksesta faktuaalisen tarkalla, mutta samalla mieleenpainuvalla ja viihdyttävällä tavalla. He halusivat ilmaista, kuinka vakava tilanne on mutta antaa myös samalla toivoa sillä, että me voimme vaikuttaa asiaan toimimalla ja jokaisen teoilla on vaikutusta. Samalla he halusivat laajentaa teatterikäsitystä, että teatteri voi tulla bussilla kouluun, kertoa prosentintarkkoja faktoja ja silti viihdyttää. He halusivat myös käydä projektissa dialogia ja esityksiin kuului kaksi työpajaa lukioikäisille: Keskustelullinen ja liikkeellinen. Käsikirjoitusta varten he kysyivät lukiolaisilta lomakkeella mielipiteitä ja ajatuksia ilmastonmuutoksesta.

Miten luonnonsuojelullinen sanoma näkyi esityksessä

Teema näkyi esityksen tekotavoissa ja sisällössä. Se sisälsi tarkkoja faktoja ja katsojilla oli käytössään myös lähdeluettelo. Teema näkyi myös lavastuksessa, joka muuttui näytöksessä jatkuvasti. Lavastuksen muutoksessa näkyi, kuinka pikkuhiljaa vesi loppuu maailmasta ja muoviroska nielee kaiken. Esityksen roolihahmoilla oli erilaisia suhtautumisia ilmastonmuutokseen. Lavalla nähtiin muun muassa eläin, aktivisti, ilmastoahdistunut henkilö ja itse ilmastonmuutos, poliitikon omainen hahmo, joka kiittelee yleisö saamastaan tuesta ja ylpeilee teoillaan.

Millainen oli esityksen harjoitusprosessi?

Työryhmä kävi projektia varten valtavan määrän ilmastonmuutosaiheisia artikkeleita, uutisia, tiedejulkaisuja ja dokumentteja. Sen lisäksi he haastattelivat lukiolaisia aiheesta, ja osa lukiolaisten vastauksista päätyikin mukaan esityksen repliikeiksi sanatarkkuudella ja osa taas yleisempinä ajatuksina ja pohdintoina. Harjoituksissa näyttelijät improvisoivat kohtauksia ohjaajan antamilla ohjeilla ja tanssia harjoiteltiin viikoittain. Improvisoiduista kohtauksista Justiina kokosi käsikirjoituksen ja he alkoivat kuljettaa kohtausharjoittelua aiemman sisällöntuoton rinnalla. Loppuharjoituskaudesta he siirtyivät läpimenoihin ja tanssien hiontaan. Aivan harjoituskauden alussa tehtiin ryhmäyttäviä ja esityksen estetiikkaa rakentavia harjoitteita. Produktio oli ko-

konaisuudessaan hyvin rankka, mutta myös palkitseva. Työryhmä kokosi todella kunnanhimoisen paketin, mutta saivat äärimmäisen hyvää palautetta katsojilta ja vielä tunnustuksena Pohjois-Karjalan vuoden 2019 kulttuuriteko -palkinnon.

7.5 Kivisen taivaan alla -esityksen ohjaaja

Esityksen lähtökohta

Lähtökohta esityksen kirjoittamiselle oli, sen myös ohjanneella opettajalla Antti Pentikäisellä, hänen oma ilmastoahdistuksensa kymmenen vuotta sitten. Hän oli ilmastoasioissa pessimistinen, mutta tarinan kirjoittaminen toi hänelle myös jonkinlaista toivoa: Hän koki sen kautta, että vaikka menee huonosti, niin voi aina parantaa asioita ja tehdä jotain yhteisön hyväksi.

Kasvatukselliset tavoitteet

Katsojien suuntaan ei ollut spesifiä kasvatuksellista tavoitetta, muuta kuin saada heidät reagoimaan johonkin esityksen elementtiin, kuten ympäristötuhoon, vallankäyttöön, yhteisölliseen kiusaamiseen jne. Ajatuksena oli myös tehdä esitykseen liittyvää oppimateriaalia, mutta se jäi projektin järkyttävän kiireen takia tehtyä. Yksittäiset opettajat hänen käsittääksensä kuitenkin hyödynsivät esitystä tunteillaan, eikä pelkästään ympäristökasvatuksessa, vaan myös esimerkiksi filosofian opetuksessa.

Esityksessä oli työryhmälle selkeitä oppimistavoitteita: Pedagogisiin oppimistavoitteisiin kuului, että he oppivat laulamaan, esiintymään, kirjoittamaan, tanssimaan, rakentamaan, oppimaan, hyödyntämään tekniikkaa jne. Yhteisöllisiin oppimistavoitteisiin kuului, että he oppivat toimimaan yhdessä, tukemaan toisiaan ja ymmärtämään toisiaan ja taiteellisiin oppimistavoitteisiin kuului laulun, musiikin, tanssin, näyttelemisen, visualisoinnin, tarinankerronnan onnistuminen ja kiinnostavuus ja "sanoman" perille meneminen.

Koviskuoariaisista esimerkiksi puuttuivat tällaiset selkeästi määritellyt tavoitteet työryhmän oppimiselle.

Pentikäinen kertoi käyttävänsä mieluummin termejä oppiminen ja kasvaminen, kuin opettaminen, sillä opettaminen tulee ulkopuolelta, kun oppiminen taas on prosessi ja parhaimmillaan vielä yhteisöllinen sellainen.

Miten luonnonsuojelullinen teema näkyi esityksessä?

Ilmastonmuutosaiheen käsittely tapahtui suullisesti harjoitusten yhteydessä, ensimmäiseen syksyllä 2019. Käsitleminen oli aika jäsentymätöntä, mutta Pentikäinen halusi kysyä työryhmäläisiltä aina silloin tällöin tietyistä teemoista, kuten ilmastonmuutokseen liittyvistä tunteista, aktivismista ja omista valinnoista. Ilmastonmuutoksesta puhuttiin työryhmän kanssa välillä harjoituksissa. Samoin vallankäytöstä ja vastuunottamisesta. Vaikka kyse olikin fantasiasta, niin esitys konkretisoi monelle, mitä esimerkiksi voisi pahimmillaan tapahtua ilmastokatastrofin vuoksi.

Luonnonsuojelullinen sanoma näkyi esityksessä musiikkikappaleiden ja tarinan kautta. Esityksen viimeisessä kohtauksessa Pentikäinen halusi kuvata, että maailma voi toipua tuhostakin, ainakin osittain ja se saattaa kestää kauan, mutta kuitenkin toivoa on. Esitys otti kantaa myös tiedettä vähättelevään näkökulmaan ihmisten puheissa.

Esitys oli yksi iso kierrätysprojekti. Puvustuksen raaka-aineina käytettiin kierrätyskeskuksesta ostettuja vaatteita ja tarvikkeita, sekä opiskelijoiden omia vaatteita. Kaikki mahdollinen kierrätettiin, lainattiin tai vuokrattiin. Työryhmä yritti välttää uuden ostamista ja siinä myös onnistuttiin Pentikäisen mukaan aika hyvin. Lukion opiskelijatkin kiinnittivät tähän seikkaan huomiota ja pitivät sitä hyvänä asiana.

Millainen oli esityksen harjoitusprosessi?

Ensimmäisen esityssarjan aikana Pentikäinen etsi valtavasti tietoa ilmastoasioista. Projekti oli pitkä ja raskas, mutta myös yhteistyövetoinen. Kaikki tehtiin yhteistyössä. Esimerkiksi liikunnanopettaja ohjasi tanssikoreografiat. Vuonna 2019 esitetyn version harjoitukset alkoivat elokuussa ja koko syyslukukauden ajan oli useamman tunnin treenit, joko lauantaina tai sunnuntaina, jonka lisäksi harjoituksia oli myös joinakin arkipäivinä koulun jälkeen. Syyslomalla ja joululomalla treenattiin myös. Harjoitus-
tahti kiihtyi loppua kohden.

Opiskelijat olivat alussa lähinnä iloisia ryhmässä työskentelemisestä. Ryhmä hitsautui yhteen harjoituksissa vähitellen ja lopussa yhteishenki oli Pentikäisen mukaan uskottoman väkevää. Hän sanoi rakastavansa itsekkin sitä yhteisöllisyyden ja rakkauden tunnetta, joka projektien aikana vallitsi. Opiskelijoille kokemus oli myös tärkeä ja kasvattava.

Palautetta tuli molemmista esityksistä todella paljon ja Pentikäinen myös kirjasi jotain opiskelijoiden kommentteja ylös oppitunneilla, mutta sitä ei tehty systemaattisesti. Kaikki olivat niin väsyneitä, ettei siihen liittynyt riittänyt energiaa. Heidän saamansa palaute oli erittäin positiivista ja moni sanoi kokeneensa suuria tunteita ahdistuksesta pelkoon ja toivosta riemuun esityksen aikana, mikä oli Pentikäisestä hyvin positiivinen asia. Häneen projekteissa vetoaa yhdessä tekeminen ja se, kun nuoret innostuvat ja ylittävät itsensä. Yhteisöllisyyden ja kehittymisen kautta tulee myös se taiteellinen puoli, että kun jokainen antaa jotain itsestään, teoksesta rakentuu jotain osiaan suurempaa. Projektit ovat vahvistaneet Pentikäisessä sitä ajatusta, että paras tapa toimia ympäristöuhan edessä, on tehdä jotain ja hänen tapauksessaan se on tehdä yhteisöllistä taidetta.

Pentikäinen kiteytti hienosti: ”Draama toimii opetustapana erityisen hyvin sen takia, että se pakottaa jokaisen elämään siinä maailmassa, josta esitys kertoo. Monet prosessit ovat varmasti alitajuisia, eivätkä ne aina paljastu itse produktion ohjaajalle tai vetäjällekään. Hän kuitenkin uskoo siihen, että jokainen saa aina opetuksesta jotain itsellensä tärkeää, eikö hänen aina tarvitse kontrolloida oppimisen ja kasvamisen prosessia, vaan ainoastaan tarjota siihen työkalut ja ympäristö. Oppijan vastuulla on lopulta muuttaa itseään.”

7.6 Vaara-kollektiivi

luonnonsuojelullinen sanoma Vaara-kollektiivin toiminnassa

Haastattelin Vaara-kollektiivin toiminnasta teatterintekijä ja ympäristökasvattaja Elsa Lankista.

Ympäristöteemat ja ekologinen osallistuminen ovat olleet vahvasti mukana vaaran esityksissä ja projekteissa alusta saakka. Monilla Vaaralaisilla on jaettu huoli ympäristön tilasta ja tarve tarttua taiteellisesti näihin teemoihin

Esitysten lisäksi Vaara tekee esiopetukseen ja kouluille suunnattuja ympäristökasvatus projekteja, joissa keskeistä on taiteen ja kokemuksellisuuden kautta syventää osallistujan omaa luontoyhteyttä. Vaaran ympäristökasvatusprojektit välttävät vastausten antamista tai niin sanottua opetuksellista lähtökohtaa. Esitysten ja työpajat pyrkivät luomaan tilaa lähiluonnon tutkimiselle ja ekologisten kysymysten ja ympäristötunteiden käsittelylle. Lankisen mukaan taiteessa ja luonnossa on läsnä samankaltainen

määrityksiä pakeneva, alitajuntaan, mielikuvitukseen ja ihmisen syviin kerroksiin resonoiva vaikutus. Luovuus, kontakti omaan itseen, toisiin ihmisiin ja toisiin lajeihin, arjesta poikkeavat olemisen tavat, luonnon kiertokulku ja näkymätön yhteyksien verkosto voivat avata meille uusia kokemuksia, näkyjä ja ajatuksia.

Lankinen uskoo, että hyvä luontoyhteys on edellytys myös luontoa kunnioittavalle ja kestävämmälle elämäntavalle. Samalla tarvitsemme luovuutta ja näkyjä tuntemattomaan kenties enemmän kuin koskaan elämää ylläpitävän tulevaisuuden rakentamiseksi.

Ympäristökasvatusprojekteja on viety kouluille ja päiväkoteihin yhteistyössä Luonnonsuojeluliiton Kainuun piirin kanssa ja tällä hetkellä Lankinen työstää, koronakevään ajan, Luontokoulu etänä -materiaaleja tukemaan etäopetusta. Luonnonmukainen lähestymistapa on ollut mukana myös Vaara-kollektiivin tuotannoissa ja esimerkiksi kollektiivin luotsaama Ärjän taidefestivaali pyrkii sekä toteutukseltaan, että taiteellisilta sisällöiltään mahdollisimman ekologiseen lähestymistapaan.

Vaaran dokumenttiteatteriesityksissä on sanatarkkojen haastatteluiden kautta, ilman arvottamista, pyritty näyttämään uusia puolia ja lisäämään ymmärrystä ja synnyttämään uutta keskustelutilaa sellaisten aiheiden ympärille, jotka ovat herättäneet paikallisesti voimakkaasti konfliktia. Vaaran Luonto kutsuu ja se kutsu on hätä huuto – prosessidraama vei yläkouluikäisiä fiktiiviseen lähitulevaisuuden metsään, jossa osallistujat saivat rakentaa uutta yhteiskuntaa viimeiseen säilyneeseen luonnonmetsään, suuren ekokriisin jälkeisessä ajassa. Lankisen mukaan tässä muodossa, draaman fiktion, kautta voi turvallisesti käsitellä hyvin uhkaaviakin tulevaisuuskuvia. Prosessidraamassa useimmat nuorten ryhmät päätyivät ihmissyöjien yhteisöihin, joissa viimeisistä luonnonvaroista käydään kovaa taistelua. Prosessin jälkeen ja pohtivat yhdessä kokemusta, tarinaa, voisiko näin tapahtua oikeasti ja itselle tärkeitä arvoja elämän rakentamiseksi.

Työryhmien sisällä projektit myös aina puretaan ja monet esitysten aiheet haastavat tekijätkin ajattelemaan laajemmin ja samaistumaan myös niin sanottuihin vastakkaisiin mielipiteisiin ja peilaamaan niihin jatkuvasti omaa maailmankuvaansa. Esimerkiksi Talvivaara -projekti opetti Lankiselle erityisen paljon kaivosteollisuuden prosesseista, luvituksesta, oikeuslaitoksesta ja politiikasta yhteiskunnassamme.

Lankinen hakeutuu työskentelemään häntä kiinnostavien aiheiden pariin. Taiteellinen prosessi on usein myös paljon uuden tiedon oppimista ja omien arvojen ja maailmojen tutkimista. Hän toimii Vaara-kollektiivin lisäksi aktiivisesti myös luonnonsuojelun toimijana järjestökentällä. Tekijänä hänelle luonnonsuojelu, taiteen tekeminen, ympäristökasvatus ja aktivismi ovat kaikki samaa elämäntapavalintaa. Eri toimintatavat ja näkökulmat heijastuvat ja vaikuttavat näin kokonaisvaltaisesti sekä työhön, vapaa-aikaan ja omiin arkielämän valintoihin. Konkreettisenä esimerkkinä hän kertoo, kuinka siirtyi vegaaniruokavalioon samaan aikaan kun Vaara työsti vuonna 2015 ruokaa ja ympäristöä käsittelevää esitystä. Vegaanisuus lähti hänellä halusta haastaa itsensä ja kokeilla jotain uutta osana esityksen tekoprosessia. Tämä valinta jäi kuitenkin pysyväksi projektin jälkeenkin.

Lankisen kokemuksen mukaan esittävällä ja osallistavalla taiteella on voima käsitellä vaikeitakin aiheita. Lasten ja nuorten kanssa toimiessa on kuitenkin myös suuri vastuu, siitä miten asioita eri lähestyy. Hänestä taiteen tehtävä ei ole opettaa, saati sitten syöttää katsojille yhtä maailmankuvaa. Taiteen voima on kokemisessa, kohtaamisessa, kyseenalaistamisessa, sekä myös ei älyllisessä ja sanattomassa. Ilman kokemusta ei henkilöön integroidu tietokaan. Nyky-yhteiskunta on hänen mielestään keskittynyt liikaa ajatteluun, rationaaliseen tietoon, kehitykseen ja jatkuvaan kasvuun. Hänestä taide ja luonto liittävät meidät syvempään yhteyteen ja voivat nostaa esiin kokemuksellisen tiedon murusia. Löytöön liittyy aistit, aavistukset ja kehon, lihasten ja solujemme muisti. Luovat assosiaation, tunteiden, kokemusten ja ajatusten prosessit ovat välttämättömiä maailmaa ravistelevan ekokriisin edessä.

Vaara-kollektiivi on saanut hyvin monenlaista palautetta. Usein paikallisesti merkittävien teemojen käsittelyyn esityksissä on ollut selkeä tarve. Projektit ristiriitaisista aiheista herättävät toki myös monenlaisia reaktioita kokijoissa.

Esitysten sisältöjen tuottaminen

Vaara-kollektiivilla ei ole taiteellista johtoa, joka määrittäisi esitysten sisällöt ja ryhmä toimii vapautteen ja tekijöiden tasavertaisuuteen perustuen. Esitykset syntyvät työryhmien ja tekijöiden tarpeista ja intohimosta. Tietoa esityksiä varten on kerätty haastatteluilla, dokumentaatiolla, tekijöiden omista kokemuksista ja taiteellisen tutkimisen kautta. Sisältöjä ja materiaalia projekteihin kerätään myös työpajoissa suoraan kohdeyhteisöiltä.

Lankinen on ollut luomassa, tuottamassa ja toteuttamassa projekteja, sekä esiintynyt myös niissä. Vaaran yhteisöllisessä toiminnassa vastuualueet ovat usein liukuvia ja ja-ettuja. Omassa työssään hän välttää niin sanottuja perinteisiä teatterin työrooleja. Hänen työskentelynsä perustuu esitystaiteen kokonaisvaltaiseen tekijyyteen.

Palautteen keräämiseen katsojilta Vaaralla ole ollut yhtenäistä toimintatapaa ja tämä on ollut täysin projekti kohtaista. Osa esityksistä on kerännyt palautteita osa ei ollenkaan. Usein miten palaute tulee välittömästi suullisesti, eikä sitä taltioida tai analysoida mitenkään pitemmälle. Ympäristökasvatussisällöistä ei ole myöskään koostettuja palautteita.

7.7 Yhteenveto ja johtopäätökset

Opettajan haastattelun tulosten perusteella Koviskuuoraiset -esitys sisälsi hieman liian laajalti informaatiota ottaen huomioon katsojien iän. Myös tunti on kestoaltaan paljon informatiivista tekstiä sisältävälle esitykselle jo liikaa, kun kyseessä seitsemäsluokkalaisia. Keskittyminen esitykseen alkaa kärsiä esityksen loppupuolella. Esityksen pääpaino oli myös vahvasti puheessa, mikä on nuorille aika raskasta seurattavaa. Opettaja koki selkeät ja toisistaan riittävän erilaiset hahmot lavalla toimivina, ja ne auttoivat myös kokonaisuuden hahmottamisessa. Hän koki myös huumorin hyvänä vastapainona informaatiolle. Opettaja koki teatterin yleisesti hyväksi tavaksi toteuttaa ympäristökasvatusta nuorille. Hahmojen kautta voi hänestä tuoda esiin esimerkiksi eri lajien ominaispiirteitä, niin kuin me juuri olimme tehneetkin esityksessämme.

Oppilaiden kyselyn vastaukset tukivat opettajan kokemusta, siitä että esitys oli hieman liian pitkä. Luonnonsuojeluteeman kokivat myös sekä oppilaat, että opettaja välittyvän esityksestä selkeästi. Oppilaat vastasivat kyselyssä useaan kysymykseen ”ei samaa, eikä eri mieltä” -vaihtoehdolla. Voi hyvinkin olla, että jotkut kysymykset saattoivat sittenkin olla liian hankalasti muotoiltuja seitsemännesluokkalaisille.

Haastatteluista nousi esiin monien haastateltavien aikaisempi positiivinen luontosuhde, sekä suuri huoli luonnontilasta. Se yhdistettynä haastateltavien teatteritaustaan, on ollut tärkeä syy lähteä tekemään ympäristönsuojelullista teatteria. Tekijöille on syntynyt suuri tarve puhua ja levittää tietoa ympäristöstä ja luonnontilasta ja teatteri on ollut heille ominainen ja tehokkaaksi havaittu tapa siihen. Vaikka luonto on

ollut jo ennen näytelmäprojekteja tekijöilleen hyvin läheinen ja tärkeä, ovat projektit kehittäneet luontosuhteita eteenpäin ja opettaneet siitä paljon uutta.

Pelkkä lähtöidea, tai tarve puhua jostain asiasta ei ole vielä riittänyt, vaan projektien aiheita varten hankittu tietopohjaa runsaasti esimerkiksi lukemalla artikkeleita, uutisia, tiedejulkaisuja ja kirjallisuutta aiheesta, sekä tekemällä haastatteluita ja kyselyitä. Aiheisiin haluttiin siis perehtyä, jotta esitykset sisältäisivät todenmukaista tietoa, mikä lisää esitysten vakuuttavuutta. Pelkkä tieteellinen tieto ei ole itsessään luonnon käsitelyyn riittävä, sillä luonto on myös paljon muutakin: Se on suuri mystinen paikka, johon sisältyy paljon tunteita ja kokemuksia. Onnistunutta ympäristökasvatusta ei mitata vain esimerkiksi osallistujien tiedolla ympäristöstä, vaan esimerkiksi myös sillä, mitä mieltä osallistujat ovat ihmisten sitoutumisesta luonnonsuojeluun (Sandberg 2019, 75).

Ympäristöaiheita käsiteltiin, tai jopa tutkittiin ja esitysten aiheita avattiin yhdessä työryhmän kanssa aina ennen varsinaisia teatteriharjoituksia. Esiintyjien on varmasti taiteellisen työskentelynsä kannalta, tärkeää saada selkeästi tietää ja sisäistää mitä esitys väittää, ja mistä he ovat sillä puhumassa.

Yhteisöllisyys ja yhdessä tekeminen korostuivat todella tärkeänä elementtinä kaikenlaisen teatterin tekemisessä. Luulisin, että tärkeä konkreettinen aihe, kuten luonnon turvaaminen, kasvattaa tätä yhteisöllisyyden tunnetta, koska taiteellisen tavoitteen lisäksi, mukana on pyrkimys saada katsojat toimimaan myös luonnonpuolesta. Yhteisöllisyyden kautta osallistujissa syntyy kiitollisuus siitä, että he ovat saaneet olla projektissa mukana. Yhdessä voitettut haasteet, kuten kiire ja työskentelyn ajoittainen rankkuus hitsaavat työryhmää entistä vahvemmin yhtenäiseksi ja kasvattavat ennestään yhteisöllisyyttä ja kiitollisuutta saavutetusta lopputuloksesta.

Esityksillä haluttu herätellä yleisöä toimimaan. Ihmisen ja yksilön vastuuta luonnon-tilasta tuotu esiin kaikissa tapauksissa. Ei ole riittänyt, että ihmisen toimia syytetään yleisesti, vaan on haluttu tuoda esiin katsojien omaa vastuuta luonnontilasta. Synkkien uhkakuvien lisäksi on kuitenkin haluttu antaa toivoa siitä, että muutos on mahdollinen ja omilla valinnoilla on valtavasti merkitystä. Kuitenkaan monin paikoin ylhäältä päin oman maailmankuvan julistamista, tai auktoriteetilla asioiden suoraa opettamista ei pidetty taiteessa hyvänä keinona. Katsojille ja osallistujille haluttiin antaa projektien kautta enemmänkin pohdittavaa ja käsiteltävää, joista he saavat mahdollisuus oppia ja

kasvaa itsenäisesti. Usein lapsilla on aiheista valmiiksi olemassa jo tietoa ja ympäristökasvattaja osaa lisätä uutta tietoa tämän vanhan päälle (Sætermo 2019, 112-113).

Informaation ja yleisön herättelyn vastapainoksi esityksiin on sisällytetty huumoria, viihdettä ja draamallista tarinaa, jotta esityksistä ei tulisi liian kuivia ja puuduttavia.

Esimerkillinen toiminta ja ympäristötietoisuus korostui myös projektien tuotannoissa: Puvustus, rekvisiitta ja lavasteet olivat pääasiassa kierrätettyä, tai lainattua tavaraa. Ihmisen teatteri vei asian vielä niinkin pitkälle, että se liikkui bussilla esityspaikasta toiseen. Myös Vaara-kollektiivin Elsa Lankinen alkoi vegaaniksi erään projektin yhteydessä tapahtuneen kokeilun kautta. Toimiminen itse esimerkillisesti juuri niin kuin toivoisi katsojienkin toimivan kuulostaa tehokkaalta tavalta lisätä oman sanoman tehokkuutta ja estää sitä muuttumista pelkäksi sanahelinäksi.

Teatteria pidettiin yleisesti hyvänä tapana levittää tietoa luonnontilasta. Antti Pentikäinen totesi hienosti, kuinka teatteriesitys pakottaa jokaisen elämään sen maailmassa hetken. Sanomalta ei näin voi helposti kääntää päätään.

Esitysten luonnonsuojelullisen teeman toteutuksesta saatiin paljon positiivista palautetta. Katsojat vaikuttivat näin myös löytäneen ja ymmärtäneen esitysten luonnonsuojelullisen sisällön.

Itselleni mieleen jäi myös toteutumatta jäänyt opetusmateriaali Kivisen taivaan alla -esityksestä ja Vaara-kollektiivin, työnalla olevat, alakouluille ja päiväkodeille suunnatut, etäopetusta tukevat, ympäristökasvatusmateriaalit. Ne kuulostavat mainiolta lisäältä syventämään ympäristökasvatuksellisen esityksen aiheita ja antamaan lisää tietoa. Esityksen päätyttyä sen jakama tieto ja sanoma voivat myös helposti jäädä tyhjän päälle ja unohtua mielestä. Opetusmateriaali tarjoaisi hyvää jatkumoa esityksen sisällölle ja osoittaisi, että aihe on tärkeä myös esityksen ulkopuolella.

7.8 Mitä asioita tulee huomioida ympäristökasvatuksellisessa esitysprojektissa

7.8.1 Mitä tulee huomioida yleisön kannalta

1. Nuorten teatteria tehtäessä kohderyhmän ikähaarukka kannattaa määritellä tarkasti ja tuottaa esitykselle sisältöä lipsumatta tästä lähtökohdasta. Nuoret kasvavat nopeaan tahtiin ja seitsemäs- ja yhdeksäsluokkalaisten esityksen lukutaidon ja sisäistämiskyvyn välillä voi olla jo hyvin suuri ero. Katsojien ikä tulee huomioida esityksen kestossa,

käytetyssä kielessä, esityksen dynamiikassa ja ympäristökasvatuksellisissa tavoitteissa. Lapsilähtöisyys, luovuus ja ammattitaito ovat laadukkaan lasten- ja nuorten kulttuurin tärkeimpiä tukipilareita (Lastenkulttuurin laatukäsikirja 2016, 8).

2. Ympäristöaiheista voi olla tekijällä paljon tärkeää ja mielenkiintoista sanottavaa, mutta täytyy muistaa, että katsojat pääsevät käsittelemään aiheita vain kyseisen esityksen ajaksi, kun taas työryhmä pääsee pyörittelemään niitä koko harjoituskauden ajan. Tiivistä ympäristösanomaa sopivasti, jotta sen saa hahmotettua esityksestä, eikä se hämähäry informaatiotukkoisuuden alle. Tämä seikka korostuu entisestään nuorille ja lapsille tehtävässä teatterissa.

3. Ympäristöaiheet on hyvä tuoda lähelle yleisöä. Liian yleisellä tasolla asioiden käsittely ei välttämättä kosketa katsojia henkilökohtaisesti ja ongelmat saattavat jäädä tuntumaan heistä kaukaisilta ja ulkopuolisilta. Esityksillä on myös hyvä pyrkiä herättelemään yleisöä ja tuoda esiin yksilön vastuuta ympäristön hyvinvoinnista. Synkkien uhkakuvien lisäksi on tärkeää tuoda esiin myös toivo paremmasta ja osoittaa, kuinka muutos on silti mahdollinen ja omilla valinnoilla ja teoilla on asioihin paljon vaikutusta. Suora ulkoa päin auktoriteetilla opettaminen ja oikean maailmankuvan julistaminen eivät kuitenkaan välttämättä ole tehokkain tapa levittää tärkeää sanomaa, vaan katsojille kannattaa tarjota eväät omiin pohdintoihin ja oppimiseen. Luonnon käsitteleminen pelkästä tieteellisestä näkökulmasta on puutteellista, sillä luonto on vielä paljon enemmän. Se on suuri mystinen maailma, johon liittyy paljon tunteita ja kokemuksia. Ihmisen luontosuhde rakentuu vuorovaikutuksessa luonnon kanssa. Vähäisellä vuorovaikutuksella, luonto jää vieraaksi. Jos luontoon ei liity merkityksiä, tai arvoja, tai se ei kiinnosta, ei myöskään synny motivaatiota ottaa luontoa huomioon omissa elämän valinnoissa. (Nykänen 2019, 38.)

4. Huumoria, viihdettä ja näytelmällistä tarinaa on tärkeää olla informaation vastapainoja, jotta esityksestä ei tule kuiva ja puuduttava. Taiteelliseen osuuteen kannattaa siis myös panostaa: Tarina ja hahmot auttavat katsojia samaistumaan tapahtumiin ja nostavat näin myös ympäristösanomaa esille. Hyvin tarina ikään kuin pakottaa katsojat elämään esityksen maailmassa jonkun aikaa. Nuorten katsojien kohdalla selkeä tarina ja tunnistettavat hahmot informaation vastapainona korostuvat. Selkeät hahmot auttavat nuoria myös tarinan seuraamisessa.

5. Katsojia kannattaa osallistaa teokseen jollain muotoa, kuten esityksen jälkeisen työpajan, tai opetusmateriaalin kautta, tai osallistamalla heidät suoraan esitykseen. Näin he pääsevät osaksi projektikokonaisuutta ja he muuttuvat sivustaseuraajista aktiivisiksi tekijöiksi. Tällöin myös ympäristöteemat tulevat heitä lähemmäksi ja he pääsevät käsittelemään itsekin niitä pelkän tarkkailun sijaan. Ympäristökansalaisuus on kansalaisuutta tässä ja nyt. Lapsille, nuorille ja aikuisille on tarjottava mahdollisuus oppia kansalaisuutta itse toimimalla. (Koskinen 2019, 280.)

7.8.2 Mitä tulee huomioida työryhmän kannalta

1. Ympäristöaiheista teatteriesitystä tehdessä usein pelkkä lähtöidea, tai tarve puhua jostakin aiheesta ei vielä riitä, vaan kunnollista tietopohjaa kannattaa hankkia tutkimuksien tavoin kirjallisuudesta, artikkeleista, tiedejulkaisuista, haastatteluilla, kyselyillä yms. Aiheisiin kannattaa tosissaan perehtyä, jotta esitykset sisältäisivät todellista tietoa, mikä taas lisää esityksen vakuuttavuutta ja puhuttelevuutta.

2. Projektin vetäjän toimesta on esityksen aiheita, teemoja, tietoperustaa, sanomaa ympäristöstä yms. tärkeää käsitellä ja käydä läpi työryhmän kanssa perusteellisesti. Ymmärrys esityksen lähtökohdista, perusteluista, arvoista ja sanomasta vaikuttaa työryhmän toimintaan ja sisällön takana seisominen myös sitouttaa heitä vahvemmin projektiin ja kehittää toivottavasti myös eteenpäin heidän omaa luonto suhdettaan. Oppiminen on draamassa kollektiivista, eikä ohjaaja ole ketään viisaampi. Hän ei etsi oikeita vastauksia, vaan esittää kysymyksiä, haastaa, kyseenalaistaa ja rohkaisee osallistujia tekemään samoin. (Videnoja 2007, 18.)

3. Yhteisöllisyys ja yhdessä tekeminen ovat todella tärkeä tekijä ihan kaikenlaisen teatterin tekemisessä. Ympäristökasvatuksellisessa projektissa tämä seikka vielä korostuu tietyllä tapaa, koska kaikkien jäsenten olisi myös mieluusti vielä seistävä esityksen luonnonmukaisen ja ympäristöteemaisen sanoman takana. Miltei kaikissa teatteriprojekteissa on haasteita ja raskaita kohtia, mutta yhdessä voitettut vaikeudet, kiire ja rankkuus kasvattaa ennestään yhteisöllisyyttä ja tekee työryhmästä entistä yhtenäisemmän. Yhtenäinen työryhmä myös arvostaa yhdessä tuotettua teosta ja on siitä kiitollinen. Osallisuuden kokemuksen syntymisessä yhteisö ja työympäristö ovat suuressa osassa (Koskinen 2019, 273).

4. Työryhmän oma esimerkillinen toiminta ympäristöasioissa on vakuuttavuuden ja sanoman perille viemisen kannalta myös osaltaan mukana vaikuttamassa kokonaisuuteen. Jos on selkeästi nähtävissä, että työryhmä ei itse toimi läheskään esityksen ympäristön suojelullisen sanoman mukaan, on tätä vaikea vaatia katsojiltakaan. Puvustuksen, lavastuksen ja rekvisiitan hankkiminen kierrätetyistä, tai lainatuista tavaroista on hyvä lähtökohta ympäristöteemaiselle esitykselle. Kiertävän esityksen kanssa, myös liikkumista esiintymispaikasta toiseen kannattaa pohtia. Näiden toimintaperiaatteiden esiin tuominen esityksen mainostamisen yhteydessä on hyvä keino näyttää, että käsiteltävän aiheen kanssa ollaan tosissaan.

8 KEHITYSEHDOTUS

8.1 Esitys

Kehitysehdotuksena tarjoan Vekarateatterilla Koviskuoariaiset -esitystä uudistettuna pakettina. Aiempi esityskausi jäi niin lyhyeksi, että alueen kouluilta löytyisi todennäköisesti vielä kysyntää ympäristön suojelusta kertovalle esitykselle. Esityksen tietosuutta hiotaan ja täsmennetään, sekä kesto tiivistettäisiin, jotta se ei olisi nuorille niin raskassoutuinen ja tärkeät sanomat nousisivat paremmin esille. Esityksen sanomaa tukemaan kouluille luodaan opetusmateriaalipaketti Beetles LIFE -hankkeeseen liittyen. Myös nuorille suunnattu työpaja aiheesta voisi tulla kysymykseen. Projektin työryhmä pysyisi samana mahdollisuuksien mukaan, jolloin kokonaisen harjoittelukauden sijaan riittäisi lyhyempi esityksen lämmittely. Kouluissa kiertävä ja Metsähallituksen kanssa yhteistyössä tehty teatteriesitys toisi Vekarateatterille edelleenkin hyvää näkyvyyttä, mikä jäi aiemmin keskeytyneen kauden takia ikävän rajoitetuksi. Esitys kiertuetta varten voidaan hakea apurahaa esimerkiksi Keravan kaupungilta, tai Suomen kulttuurirahastolta.

8.2 Opetusmateriaali

Opetusmateriaalissa käsitellään Beetles LIFE -hankkeen kohderyhmän hyönteisiä ja niiden erikoisia tapoja. Hyönteisiä käsitellään samaistuttavasti ja arvostavasti. Kouluissa pyritään herättämään positiivinen tuntemus niitä kohtaan, jonka kautta he voisivat oppia arvostamaan lähiluontoaankin uudesta näkökulmasta. Materiaalissa opitaan tunnistamaan kohdelajeja ja muistamaan näiden elintapoja ja elinympäristöjä, käsitellään elinympäristöjen katoamista ja kutistumista ja tutkaillaan millaisia tunteita

se herättää. Mukana on draamallisia tehtäviä, joissa koululaiset saavat leikkisän teatterin keinoin tutkailla millaista on elää ötökkänä. Koululaiset ottavat selvää oppimateriaalista kovakuoriaisten piirteistä, tavoista ja elinympäristöistä ja koostavat näistä hahmoja Koviskuoriaiset -esityksen tyyliin. Pyrkimyksenä ei ole aluksi tehdä niinkään kovakuoriaisista kohtauksia, vaan tunnustella minkälaista kaikki olisi elää tiettyä kovakuoriaisena. Näin nuoret saisivat jonkinlaisen suhteen kuoriaisiin ja niiden elintapoihin. Draamallisilla harjoitteilla voitaisiin myös käsitellä lajien elinympäristöjen tuhoutumista, luonnon ahdinkoa ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen uhkaa. Tärkeää oli myös tuoda esiin toivo ja mahdollisuus muutoksesta ja tutkia nuorten kanssa millä kaikilla tavoilla itse voi tukea luonnon hyvinvointia ja vaikuttaa ympäristön tilaan.

9 POHDINTA

Ympäristökasvatus on tärkeä aihe, johon on hyvä löytää erilaisia mielenkiintoisia keinoja. Pelkkä ympäristöasioista luennoiminen ei yksin riitä. Luontoon pitää löytää suhde ja tunne, jotta siitä myös välittää ja sitä alkaa puolustaa. Teatteri on hyvä tapaluontosuhteen kehittämiseen, sillä sen avulla tärkeät asiat voidaan tuoda kaikkien eteen näkyville tarkasteltaviksi uusilla ja mielenkiintoisilla tavoilla.

Harvinaiset hyönteiset eivät tule monesti ensimmäisenä mieleen suojelua kaipaavista lajeista. Tuntuu siltä, että pieni koko tekisi hyönteisistä vähemmän tärkeitä moneen muuhun lajiin verrattuna. Ekosysteemille ne ovat tietysti korvaamattoman tärkeitä, mutta on niillä muunkinlaista merkitystä. Hyönteisetkin ovat arvokkaita, mielenkiintoisia ja upeita otuksia ja ansaitsevat enemmän arvostustamme.

Opin Koviskuoriaiset -esityksen ja opinnäytetyön tekemisen kautta paljon uutta ympäristökasvatuksellisesta teatterista ja nyt pystyn tekemään sitä uudella näkemyksellä ja välttämään monet edellisen kerran virheet ja luomaan päivitettyjä projektikonaisuuksia.

LÄHTEET

- Auramo, Mika & Mikkonen, Inka & Riikonen, Jonna 2015. Verkko 3-kirja. Turku: eoppi.
- Edlev, Lasse 2019. Suora luontokokemus. Teoksessa Eva Sandberg & Mette Aaskov Knudsen & Torfinn Rohde & Anna Kettu-nen (toim.) Ympäristökasvatusta Pohjoismaissa. Kööpenhamina: Pohjoismaiden ministerineuvosto, 98-110.
- Euroopan unionin luontodirektiivi 43/1992.
- Govan, Emma & Nicholson, Helen & Normington, Katie 2007. Making a Performance: Devising Histories and Contemporary Practices. Abingdon-on-Thames: Routledge.
- Heddon, Deirdre & Milling, Jane 2016. Devising Performance: A Critical History. Lontoo: Palgrave Macmillan.
- Heikkinen, Sanna 2006. Devising teoriassa ja käytännössä. Hahmotelmia ja ehdotuksia yhdestä teatterin tutkimuksellisesta mahdollisuudesta. Teatterin ja draaman tutkimuksen. Tampereen yliopisto. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 5.4.2020. <https://docplayer.fi/18379746-Devising-teoriassa-ja-kaytannossa.html>
- Houni, Pia 2010. Teatteri-ilmaisu nuorten itsetuntemuksen vahvistajana. Helsinki: Nuorisoseuratutkimus.
- Kestäväkehitys.fi. Mitä on kestävä kehitys? Viitattu 22.4.2020. <https://kestavakehitys.fi/kestava-kehitys>
- Kortemaa, Milla 2012. Devising-metelmäopas Labra. Viitattu 20.4.2020. <https://www.teatterimuseo.fi/oppimateriaalit/labra/devising.html>
- Koskinen, Sanna 2019. Luontokasvatus – Osallisuutta ja ympäristökansalaisuutta. Teoksessa Eva Sandberg & Mette Aaskov Knudsen & Torfinn Rohde & Anna Kettunen (toim.) Ympäristökasvatusta Pohjoismaissa. Kööpenhamina: Pohjoismaiden ministerineuvosto, 272-280.
- Kuivakangas, Johanna 2012. Yhteisöpedagogiikan uuden avaukset. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- Laadun elementit 2016. Teoksessa Päivi Setälä & Marjo Tiainen-Niemistö & Saara Vesikansa (toim.) Lastenkulttuurin laatukäsikirja. Tampere: Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto.
- Laakkonen, Riku 2011. Draaman kaarella. Opettajan oheismateriaali. Tampere: Taidekaari.
- Laitinen, Liisa 2017. Taide, taiteellinen toiminta nuorten hyvinvointi. Teoksessa Kai Lehikoinen & Elise Vanhanen (toim.) Taide ja hyvinvointi. Katsauksia kansainvälisiin tutkimuksiin. Helsinki: ArtsEqual, 31-45.
- Metsähallitus 2020. Beetles LIFE -hanke. Viitattu 5.4.2020. <https://www.metsa.fi/beetleslife>
- Nykänen, Riitta 2019. Teoksessa Eva Sandberg & Mette Aaskov Knudsen & Torfinn Rohde & Anna Kettunen (toim.) Ympäristökasvatusta Pohjoismaissa. Kööpenhamina: Pohjoismaiden ministerineuvosto, 36-42.

Näyttelijäliitto 2018. Prosessidraama, tarinateatteri, devising. Viitattu 20.4.2020. <https://www.nayttelijaliitto.fi/nayttelijasoveltamo/lahijaksot/prosessidraama-tarinateatteri-de/>

Oddey, Alison 1994. Devising Theatre: A Practical and Theoretical Handbook. Abingdon-on-Thames: Routledge.

Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2015. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: Sanoma Pro Oy

Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy 2008. Ympäristökasvatuksen käsitteiden määritelmäluonnos. Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskus.

Rohde, Torfinn 2019. Ympäristökasvatus osana yhteiskuntaa. Teoksessa Eva Sandberg & Mette Aaskov Knudsen & Torfinn Rohde & Anna Kettunen (toim.) Ympäristökasvatusta Pohjoismaissa. Kööpenhamina: Pohjoismaiden ministerineuvosto, 25-35.

Räsänen, Laura & Savola, Keijo 2011. Kuntametsät asukkaiden ja luonnonkeitaiksi. Uudenmaan ympäristösuojelupiiri.

Sætermo, Benny 2019. Teoksessa Eva Sandberg & Mette Aaskov Knudsen & Torfinn Rohde & Anna Kettunen (toim.) Ympäristökasvatusta Pohjoismaissa. Kööpenhamina: Pohjoismaiden ministerineuvosto, 111-123.

Sandberg, Eva & Aaskov Knudsen, Mette 2019. Strateginen ympäristökasvatus. Teoksessa Eva Sandberg & Mette Aaskov Knudsen & Torfinn Rohde & Anna Kettunen (toim.) Ympäristökasvatusta Pohjoismaissa. Kööpenhamina: Pohjoismaiden ministerineuvosto, 203-2016.

Sitra 2013. Vihreää hyvinvointia. Helsinki: Sitra & GreenCare Finland ry.

Soininen, Sanni 2011. Luovuutta! Taide- ja kulttuurikasvatuksen menetelmäoppaan tuottaminen. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kansalais- ja nuorisotyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 23.4.2020. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2011112114976>

Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Esko Hyvärinen & Aino Juslén & Eija Kemppainen & Annika Uddström & Ulla-Maija Liukko (toim.) Helsinki: Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus.

Takalo, Hanna-Kaija 2016. Taiteesta tulevaisuuteen. Taidekasvatus lapsen ja nuoren psykologisen kehityksen tukena. Oulun ammattikorkeakoulu. Tanssinopettajan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 23.4.2020. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201605046095>

Tarnanen, Katri 2009. Taidetta pitkin ja poikin. Kulttuuri aitan taidekasvatusprojekti tekijöiden silmin. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kulttuurituotannon koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 23.4.2020. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-200911245975>

Tieteentermipankki.fi. Taidekasvatus. Viitattu 23.4.2020. <http://tieteentermipankki.fi/wiki/Estetiikka:taidekasvatus>

Vaara-kollektiivi 2018. Portfolio.

Vekarateatteri 2019. Vekarateatterin historia. Viitattu 15.4.2020. <https://www.vekarateatteri.fi/>

Videnoja, Emmi 2007. Teatteri-ilmaisun ohjaajan ammattitaito – Mitä se on? Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia. Esittävän taiteen koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 25.4.2020. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:stadia-1178559312-5>

Ympäristöministeriö 2013. Mitä on kestävä kehitys. Viitattu 22.4.2020. https://www.ym.fi/fi-fi/ymparisto/kestava_kehitys/mita_on_kestava_kehitys

LIITTEET

**Teatteria! Siistejä
Kovakuoriaisia!
Luonnon
turvaamista!**

**Nyt kaikki vihdoin
samassa paketissa!**

**Tule mukaan
tekemään esitystä
mielenkiintoisesta
ja tärkeästä
aiheesta!**

Hei!

Olen kokoamassa tulevaa teatteriprojektia varten ryhmää Vekarateatterin nuorista! Esitys on osa Metsähallituksen Beetles LIFE -hanketta, jonka tavoitteena on parantaa kahdeksan uhanalaisen kovakuoriaisen elinoloja ja suojelun tasoa. Näiden hyönteisten elinympäristöjä suojelemalla parannetaan myös satojen muiden metsälajien elinoloja ja turvataan luonnon monimuotoisuutta.

Suunnitelmana on tehdä nuorille suunnattu esitys, joka teatterin keinoin levittää tietoa näistä upeista kovakuoriaisista ja niiden elinympäristöistä, sekä luonnonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen tärkeydestä, **mutta toimii kuitenkin myös selvästi itsenäisenä teatteriesityksenä.** Esityksen sisältöä tuotetaan ja suunnitellaan harjoituksissa yhdessä työryhmän kanssa ja tämän pohjalta tehdään käsikirjoitusta.

Sisällön suunnittelu on tarkoitus aloittaa marraskuussa, kun työryhmä on saatu kasaan ja käsikirjoituksen pyrkisin saamaan valmiiksi vielä tämän vuoden puolella. Näytelmää lähdetäisiin harjoittelemaan ensi vuoden alusta ja esityskausi olisi näillä näkymin suunnilleen Helmikuun lopusta maaliskuun alkuun. Alustavana ajatuksena myös oli, että esitys kiertäisi lähialueiden kouluja, jotta tärkeä sanoma elinympäristöjen turvaamisesta tavoittaisi mahdollisimman monia nuoria.

Moni seikka vielä varmasti muotoutuu eteenpäin ja tarkentuu projektin aikana. Jos tämän pohjalta kiinnostuit mahdollisesti osallistumisesta tähän jaloon produktioon, tai haluat tietää siitä lisää ota vain empimättä yhteyttä puhelimitse, tai sähköpostilla!

Simo Kuusterä

Puh. 050 5928336

simo.kuustera@columbus.fi

Kysely oppilaille Koviskuoriaiset esityksestä

Vastaa ruudukkoon omaa mielipidettäsi vastaavalla numerolla

1. täysin eri mieltä
2. jokseenkin eri mieltä
3. ei samaa eikä eri mieltä
4. jokseenkin samaa mieltä
5. täysin samaa mieltä

Esityksen juoni oli selkeä:

☐

Esitys puhui luonnonsuojelun puolesta

☐

Esityksessä oli sopivasti huumoria

☐

Esityksessä oli sopivasti informaatiota

☐

Esityksen puhekieli oli ymmärrettävää

☐

Esitys oli kestoaltaan sopivan pituinen

☐

Esityksestä kävi ilmi Beetles LIFE -hankkeen tavoite harvinaisten hyönteisten elinympäristöjen suojelusta

☐

Opin esityksestä uusia asioita luonnosta

☐

Esitys sai minut ajattelemaan ympäristöasioita

☐

Esitys sai pohtimaan yksilön valintojen vaikutusta ympäristöön

☐

Teatteriesityksen kautta nuoret voivat oppia paljon luonnosta ja ympäristöstä

☐

Palautehaastattelu Koviskuoriaiset -esityksestä.

1. Minkä ikäisiä nuoria esitystä oli katsomassa?
2. Mihin opetuskokonaisuuteen esityksen katsominen liittyi?
3. Kuinka hyvin esityksestä välittyi luonnonsuojelullinen sanoma?
4. Oliko esityksessä sopivissa määrin informaatiota?
5. Oliko esityksessä sopivasti huumoria?
6. Oliko esitys muodoltaan sopiva kohderyhmälle?
7. Oliko esityksen puhekieli kohderyhmälle ymmärrettävää?
8. Oliko esitys kestoaltaan sopiva?
9. Oliko esityksen tarinan kulku selkeä?
10. Tuliko esityksestä selvästi esille Beetles LIFE -hankkeen tavoite harvinaisten hyönteisten elinympäristöjen suojelusta?
11. Toimiko tällainen draamallinen esitysmuoto hyvin ympäristökasvatusmateriaalina?
12. Suositteletko esitystä myös muille kouluille?

Haastattelu Oletko valmis ilmastonmuutokseen! -esitysprojektista

1. Millainen on oma teatteritaustasi?
2. Oletko tehnyt aikaisemmin ympäristöön liittyviä esityksiä?
3. Millainen lähtökohta esityksellä oli? Mistä idea esitykseen alun perin lähti?
4. Mikä oli esityksen väittämä?
5. Miten esityksen sisältö tuotettiin?
6. Oliko sinulla ohjaajan työn lisäksi vielä muita tehtäviä esitysprojehtissa?
7. Millainen esitysprojehti oli kokonaisuudessaan, millainen aikataulu oli harjoitusjaksolla, millaisia vaiheita kävitte läpi konkreettisesti harjoittelukautena ja millaisia tunteja työryhmällä nousi esiin sen aikana?
8. Millä tavoin luonnonsuojelullinen teema tuli esille esityksessä?
9. Oliko esityksellä katsojien suuntaan kasvatuksellisia tavoitteita?
10. Millaista palautetta saitte katsomassa olleilta opettajilta, oppilailta ja muilta katsojilta? Kerättiinkö katsojilta esityksestä esiin nousseita mietteitä ylös? Analysoitiinko saatua aineistoa jotenkin eteenpäin?
11. Miten esityksen luonnonsuojelullista sanomaa käsiteltiin työryhmän kanssa?
12. Opitko itse projektin ohjaamisen kautta uusia asioita luonnosta?
13. Miten projektin vaikutti omiin käsityksiisi ympäristöstä ja luonnosta?
14. Vaikuttiko esityksen tekeminen omiin arjenvalintoihisi jollain tavalla?
15. Millainen tämä projektin oli sinulle taiteellisenä kokemuksena?
16. Onko esittävä taide kokemuksenne mukaan hyvä tapa opettaa lapsille ja nuorille ympäristöstä ja luonnosta?

Haastattelu Kivisen taivaan alla -teatteriprojektista työryhmän vetäjälle

1. Millainen on oma teatteritaustasi?
2. Oletko tehnyt aikaisemmin ympäristöön liittyviä esityksiä ennen Kivisen taivaan alla -näytelmää?
3. Mikä on esityksen väittämä?
4. Miten esityksen sisältö tuotettiin alun perin?
5. Oliko sinulla muita tehtäviä projektin vetämisen, ohjaajan työn ja käsikirjoittamisen lisäksi?
6. Millainen esitysprojekti oli kokonaisuudessaan, millainen aikataulu oli harjoitusjaksolla ja millaisia tunteja työryhmällä nousi esiin sen aikana?
7. Millä tavoin luonnonsuojelullinen teema tuli esille esityksessä?
8. Oliko esityksellä katsojien suuntaan kasvatuksellisia tavoitteita?
9. Millaista palautetta olette saaneet opettajilta, oppilailta ja muilta katsojilta? Kerättiinkö katsojilta esityksestä esiin nousseita mielteitä ylös? Analysoitiinko saatua aineistoa?
10. Miten esityksen luonnonsuojelullista sanomaa käsiteltiin työryhmien kanssa?
11. Opitko itse kummankin aikakauden esityskokonaisuuden kautta uusia asioita luonnosta?
12. Miten kumpikin esitysprojekti on vaikuttanut omiin käsityksiisi ympäristöstä ja luonnosta?
13. Vaikuttiko esitysten tekeminen omiin arjenvalintoihisi jollain tavalla?
14. Millaisia kummankin kauden näytelmät olivat sinulle taiteellisena kokemuksena? Oliko niissä jokin huomattava muutos?
15. Onko esittävä taide kokemuksenne mukaan hyvä tapa opettaa lapsille ja nuorille ympäristöstä ja luonnosta?

Haastattelu Vaara-kollektiiville

1. Keneltä idea Vaara-kollektiivista oli alun perin lähtöisin? Miten työryhmä sai alkunsa?
2. Miten päädyit mukaan Vaara-kollektiivin toimintaan?
3. Millaisia ympäristökasvatuksellisia ja luonnonsuojelullisia sanomia esityksillänne on ollut?
4. Miten luonnonmukaiset teemat ovat tulleet esille esityksissänne?
5. Millä tavoin esitysten sisältöjä tuotettu?
6. Millaisia erilaisia rooleja ja vastuualueita sinulla on Vaara-kollektiivin näytelmäprojekteissa ollut?
7. Millaista palautetta olette saaneet esityksistänne aikuisilta ja nuorilta?
8. Onko yleisöltä, työpajoihin osallistujilta yms. kerätty ylös palautetta, ajatuksia, tunteita ja muuta infoa? Onko saatua aineistoa analysoitu eteenpäin?
9. Miten esitysten luonnonsuojelullista sanomaa on käsitelty työryhmän kanssa?
10. Millaisia uusia asioita olet oppinut esitysprojehtien kautta luonnosta?
11. Miten projektit ovat vaikuttaneet omiin käsityksiisi ympäristöstä ja luonnosta?
12. Onko ympäristöaiheisten esitysten tekeminen vaikuttanut omiin arjenvalintoihinne jollain tavalla?
13. Onko esittävä taide kokemuksenne mukaan hyvä tapa opettaa lapsille ja nuorille ympäristöstä ja luonnosta?

Haastattelu Koviskuriaiset näytelmäprojektista

1. Miten päädyit mukaan esitykseen? Mikä siinä kiinnosti sinua?
2. Millainen esitysprojekti oli kokonaisuudessaan sinun kohdallasi, millaisia vaiheita kävitte läpi konkreettisesti harjoittelukautena ja millaisia tunteja nousi esiin näyttelijänä?
3. Miten luonnonsuojelullinen teema näkyi mielestäsi esityksessä?
4. Millaista palautetta sait katsomassa olleilta henkilöiltä?
5. Miten esityksen luonnonsuojelullista sanomaa käsiteltiin työryhmän kanssa?
6. Opitko itse esityksen kautta uusia asioita luonnosta?
7. Miten esitys vaikutti sinun käsityksiisi ympäristöstä ja luonnosta?
8. Saiko esityksen tekeminen sinut miettimään miten itse voit vaikuttaa omalla toiminnallasi luonnon hyvinvointiin?
9. Millaista esityksessä mukana oleminen oli sinulle taiteellisena kokemuksena?

Niin ja vielä!:

10. Miten harjoitusten järjestäminen ja aikataulutus toimi?
11. Kehittämisen kohteita ja vapaata palautetta

Haastattelu Kivisen taivaan alla -näytelmäprojektista

- Miten päädyit mukaan esitykseen?
- Millainen lähtökohta esityksellä oli? Keneltä idea esitykseen oli alun perin lähtöisin?
- Mihin teemaan, tai väittämään esitys perustui?
- Miten esityksen sisältö tuotettiin?
- Mikä oli sinun roolisi esityksessä, oliko muita tehtäviä näyttelemisen lisäksi?
- Millainen esitysprojekti oli kokonaisuudessaan sinun kohdallasi, millaisia vaiheita kävitte läpi konkreettisesti harjoittelukautena ja millaisia tunteja nousi esiin näyttelijänä?
- Miten luonnonsuojelullinen teema näkyi esityksessä?
- Oliko esityksellä kasvatuksellisia tavoitteita?
- Millaista palautetta saitte katsomassa olleilta aikuisilta ja nuorilta? Kerättiinkö katsojilta esityksestä esiin nousseita mietteitä ylös? Millaisia kokemuksia katsojilta nousi esiin?
- Miten esityksen luonnonsuojelullista sanomaa käsiteltiin työryhmän kanssa?
- Opitko itse esityksen kautta uusia asioita luonnosta?
- Miten esitys vaikutti sinun käsityksiisi ympäristöstä ja luonnosta?
- Vaikuttiko esityksessä mukana oleminen omiin arjenvalintoihisi jollain tavalla?
- Millaista esityksessä mukana oleminen oli sinulle taiteellisena kokemuksena?

Beetles the play

Kohtausluettelo

1. Professori ja apulainen kohtaavat ja he kutistavat itsensä.
2. Professori ja apulainen ovat kutistuneita. Apulainen muuttuu Lahokapoksi. Professori lähtee ja Lahokapo jää yksin.
3. Apulainen kohtaa huppukuoriaiskaksoiset.
4. Havuhuppukuoriaiset menevät valittamaan Lahokaposta metsän hyvinvointivalmentajalle Haavansahajumille.
5. Punahärö saapuu Haavansahajumin luokse.
6. Huppukuoriaiset saapuvat paikalle ja Punahärö varoittaa heitä Lahokaposta.
7. Professori saapuu hämmentyneenä etsimässä apulaistaan, alkaa maanisena tutkia hämmentyneitä Punahäröä ja Huppukuoriaisveljeksiä.
8. Lahokapo saapuu paikan päälle ja Punahärö alkaa kertomaan tälle kuinka Havuhuppukuoriaiset ovat siepanneet professorin
9. Lahokapo saapuu Haavansahajumin luokse. Haavansahajumi stressaantuu.
10. Huppukuoriaiset ja professori kohtaavat Lahokapon. Professori selittää tilanteen. Punahäröä läksytetään asioiden sekoittamisesta.
11. Haavansahajumi saapuu stressaantuneena. Punahärö menee Haavansahajumin puheille. Haavansahajumi romahtaa.
12. Professori saapuu paikalle ja alkaa tutkailla innoissaan romahtanutta Haavansahajumia. Kaikki loput saapuvat paikalle ja ötököiden välit selvitetään kunnolla.